

Thurs

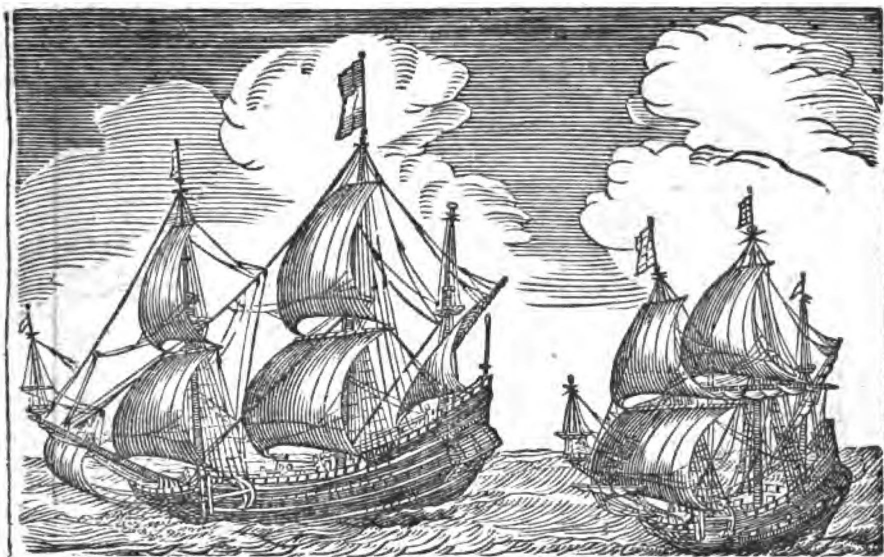
Verhael van de vier eerste SCHIP-VAERDEN

Der Hollandtsche en Zeeuwsche SCHEPEN, Naar

NOVA ZEMBLA,

By Noorden Noorwegen/ Moscovien ende Tartarien om / na de Coninckrijcken Cathay en China. Uytgevaren in de Jaren 1594. 1595. 1596. en 1609. ende hare wonderlijcke avontueren / op de Reysen voor gevallen.

Den laetsten Druck van nieuws oversien, en met schoone Figueren verbetert.

t'AMSTERDAM,

Gedruckt by GILLIS JOOSTEN SAEGHMAN, Boeck-drucker en Boeck-verkooper / in de Nieuwe-straet / Anno 1663.

ICk toon u hier in Druck roem-waerde Batavieren,
De ſtreecken van 't Compas, en wat men al voor Dieren
Vindt in het koude Noord': ick wijs u meê de Re'en
Waer dat men veyligh leydt in noodt van quade Zeên.
Ick ſtel 't u pertinent, ick noemt u met de Naem;
Daerom en koopter geen dan met dees vlugge FAEM.

Kort Verhael van d' eerſte Schipvaert der Hollandtſche ende Zeeuſche Schepen, na Nova Zembla, by Noorden Noorwegen, Moſcovien ende Tartarien om, na de Coninghrijcken van Cathay ende China, uytgevaren in den Jare 1594.

Getrocken uyt het Journael van Gerrit de Veer.

IN den Jare 1594. zijnder in de Vereenighde Nederlanden/ ten versoeke van eenen Balthazar Moucheron Koopman/ woonende tot Middelburgh in Zeelandt/ ende sijn Compagnie/ met consent ende bevorderinge va de Ed: Mog. Heeren Staten Generael/ ende van sijn Excell. Mauritius van Nassou/ geboren Prince van Orangien/ &c. Als Admirael van der Zee/ drye Schepen toegemaeckt/ een tot Amsterdam/ een in Zeelandt/ ende een tot Enckhuysen/ om op te doen de gelegentheydt ende streckinge nae de landen ende Coninghrijcken van Cathay ende China, by Noorden Noorwegen, Moscovien ende Tartarien om. Op 't Schip van Amsterdam is Stuerman geweest Willem Barentsz van der Schelling/ Borger der selver Stadt/ een seer kloeck/ vermaert/ ende bedreven man in de konst van de Zee-vaert/ hy hem hebbende een Schellinger Visschers Jacht/ om hem in sijn voorghenomen reyse (by aldien hy van d' andere twee schepen quame te scheyden) geselschap te houden.

Dese schepen zijn op den 5 Juny/ des jaere voorsz uyt Texel gezeylt/ ende den 23. dito met goeden voorspoet gekomen tot Kilduyn in Moscovien/ van welck Eylandt wy elders een korte beschrijvinghe sullen stellen/ Op den 4 Juny zeylde Willem Barentsz. 's nachts de Sonne doen hy op 't laeghste was/ te weten tusschen het N. N. O. ende O. ten N. ende vont hem selven op 73. grad. 25. min Pools hooghte. Dit geschiede ontrent 5. oft 6. mijlen van 't lant genaemt Nova Sembla. Daer na wenden sy 't oostwaert over/ ende quamen na 5. mijlen zeylens by een lage uytstekende hoeck/ die sy noemden Langenes: Recht aen desen hoeck na 't oosten was een groote bay/ alwaer sy met de boot aen lant voeren/ maer en vonden geen volck. Tusschen Capo Baxo, dat 4. mijlen van Langenes leydt ende de westhoeck van Loms-bay, waren twee inwijcken.

Kilduyn. — *Nova Zembla* — *Langhenes.* — *Capo Baxo.*

Loms-bay is een groote wijde Bay/ ende heeft aen de westzijde een schoone haven 6. 7. 8. vadem diep/ Daer voerense/ met het Jacht aen landt/ ende steldender een baken van een oude mast die sy daer vonden. Dese Baey noemdense Loms-bay van wegen eenerley aert van vogelen also genoemt/ diese daer in groote menighte vonden/ wesende groot van lichaem/ maer so kleyn van vleugels/ dat het wonder is/ hoe die kleyne vleugels dat swaere lichaem dragen konnen. Sy hebben haer nesten op steyle bergen/ om van de beesten beschermt te zijn/ broeden maer een ey teffens/ ende zijn voor de menschen so weynigh bevreest/ dat al grijptmen der eenige op haer nest/ so en vliegen nochtans de andere daer ontrent niet wegh.

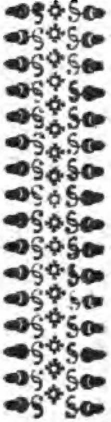
Loms bay. — *Lommen oft noortsche Papegayen.*

Admiraliteyts Eylant.

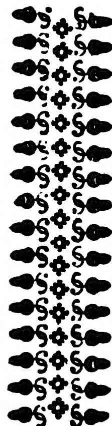
Van Loms-baey zeyldense nae het Admiraliteyts Eylandt, 't welck aen de oost-zijde niet schoon maer verre vlack is / ende daerom een groot stuck weegs moet geschout zijn / te meer om dat het seer oneffen is / soo datmen met den eenen worp sal 10. vadem hebben/met den anderen worp maer 6. ende stracx daer na weder 10.11.12. Den 6. July/als de Son Noorden was / quamense met schoon weder neffens de Swarten-hoeck, leggende op 75.grad. 20. min.en ontrent 8. mijlen van daer/ aen Willems Eylant, op 75. grad. 55. min. Op dit Eylant

Swarten hoeck.

Willems Eylandt.

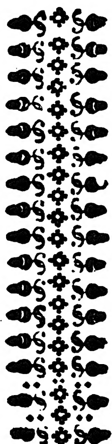

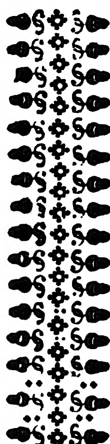
Walrusschen.

vondense seer veel drijf-hout/ en veel Walrusschen, wesende wonderbaerlijke sterke zee-monsters/veel grooter als een Os/ en huyden hebbende seer als de zee-robben/ met heel kort hayr/haer muyl is der leeuwen muyl gelijk/sy houdent dikmaels op't Ys/en men kanse seer qualijk dooden / ten sy dat mense sla in de slagh van 't hooft / hebben vier voeten / maer geen ooren / brengen maer een of twee jongen voort en als de Visschers haer op een schots ys betrappen met haer jongē/ soo werpense de selve jongen voor haer in 't water/ nemense in haer armen / en dompelen daer mede op en neder / en alsse haer aen de schuyten willen wreeken / ofte te were stellen/so werpense haer jongen weder wegh / en komen met gewelt nae de schuyten toe. Sy hebben twee groote tanden aen weerzye van de muyl uytstekende/lang ontrent een half el/dese werden so waert geacht als Yvoor oft Oliphants tanden / sonderling in Moscovien/ Tartarien / en elders daerse bekent zijn / want sijn so wit/ hart/en effen als Yvoor / de hayrkens van hare baerden zijn kleyne horenkens/by kans even als d' ysere Verckens hebben / daer zijnder Anno 1612. so tot Amsterdam / als elders in Hollant / twee te sien geweest / een out/ die doot was/ende een jong/dat noch leefde/d' Engelsche noemense Zee-paerden, de Fransen Vaches de mer, de Russen die de beste kennisse daer van hebben/ Morsen.

Berenfort.

Den 9. July / liepense in Berenfort onder Willems Eylant op de rede/en vonden aldaer een witte Beer / die sy / flucx in 't boot vallende / door sijn lijf schoten/ maer de Beer dies niet tegenstaende bewees een wonderbaerlijcke kracht/ diergelijcke misschien noyt gehoort en is/ want hy sprang noch op/ende swom in't water / dies 't volck dat in d' boot was hem nae roepden / en een strick om den hals wierpen/ meenende hem alsoo levendigh in 't schip/ ende voort tot een Monster in Hollant te brengen / maer waren in't

Wonderlijcke kracht van een Beer.

in't eynde noch blijde datse van hem ontslagen waren / en lieten haer wel genoegen met het vel. Want hy maeckte soo eyssselijck een geluyt / ende toonde soodanigen kracht / dat het qualijck om te seggen / ende noch min voor den onervarenen om geloven ware. Sy lieten hem na veel moeyte wat rusten / ende gaven hem wat meer bots met het touw dat hy om den hals hadde / slepende hem soo van langer hant na / om hem mat te maken / ende Willem Barentsz. palmde hem alte-met wat aen / maer de Beer swom aen 't boot / en sloegh sijn poten daer achter in / komende voorts so geweldig aen / dat hy met sijn halve lijf al in 't boot was / waer door 't volck so verbaest wert / datten sy vluchten van achteren 't boot naer vooren / meynende anders niet dan dat sy alle lijveloos waren / doch werden noch door een sonderlinge avontuer verlost / mits de strick die de Beer om den hals hadde aen 't vingerling van het roer vast rocht / so dat hy niet voort en mocht. Doen hy nu alsoo in onmacht lagh / verstoute sig een van 't volk / ende stack hem met een halve lancie dat hy van 't boot neder te water viel / roepende so te met voort nae 't schip ende hem naeslepende / tot dat hy heel krachteloos zijnde / voort wert doot geslagen / gevilt / ende sijn vel t' Amsterdam gebracht.

Cruys-Eylant.

Den 10. Juny zijn sy gekomen aen 't Eylant met de Cruycen, also genoemt van 2. groote Cruycen die daer op stonden / en leggende ontrent 2. groote mijlen van 't vaste lant / heel onvruchtbaer / en seer klippigh / streckende oost en west ontrent een half mijl langh / met een rif op elck eynde. Ontrent 8. mijlen van daer leyt den Hoeck van Nassouwen op 76. grad. zijnde een lange en vlacke Hoeck / diemen vry schouwen moet / want daer was droogte van 7. vadem seer verre van 't lant. Van dese hoeck zeyldense o. ten z. en o. z. o. 5. mijlen / en doen docht haer datse lant sagen in 't n. o. ten o. van haer / daer sy nae toe zeylden / meynende 't was een ander lant dat noortwaert van Nova Zembla lagh / maer 't began soo stijf te waeyen / datse stracx alle de zeylen in nemen moesten / ende de zee gingh so hol / dat zy 16. uren langh dreven sonder zeyl / 's anderdaegs wert door een groote zeewater haer roey-jacht in de gront gesmeten / alsoo dat sy 't verlooren / en noch langh sonder zeyl dreven / tot dat sy met de z. w. Son dicht aen 't lant van Nova Sembla quamen. Den 13. Juny ontmoeten sy groote menighte van ys / soo

C. Nassouw.

veel als men uyt de Mars oversien mocht / ende den 14. dito zeylden sy tot de hooghte van 77½. grad. en quamen doen weder aen een effen velt ys / so groot datmen 't niet oversien konde. Den 19. 's morghens quamen sy weder dicht by't lant van Nova Sembla ontrent de voorsz Capo de Nassou, ende den 26. aen den Capo de Troost. Den 29. dito vonden sy haer op 77. graden / ende doen lagh de allernoordelijckste hoek van Nova Sembla, genaemt Yshoeck, recht oost van haer. Daer vondense eenighe steentjens die glinsterden als gout / ende noemdense daerom Goud-steentjens. Den 31. Iuly laveerden sy tusschen 't landt ende ys heenen met lieffelijck stil weder / ende quamen aen de Eylanden van Orangien, onder anderen / aen een / op welcke sy vonden by de 200. Walrusschen / die haer lagen en baeckerden op het sandt in de Son. 't Scheepsvolk / meynende dat dit gedierte sich te lande niet weren konde / gingen tegen haer vechten / om de tanden te krijgen / maer sloegen alle haer bijlen / kortelassen / ende spiessen daer op in stucken sonder een daer van doot te slaen / dan dat sy'er eenen een tandt uyt sloegen / die sy mede namen. Siende dan datse met vechten niet op haer winnen konden / so beslotense t' scheep te varen om grof geschut te halen / maer het bestont so seer te wayen / ende 't ys aen groote stucken te scheuren / dat sy 't naelaten moesten. Op de selve tijt vondense oock een groote witte Beer slapende / en schoten hem in sijn huyt / maer hy liep noch wegh / ende begaf hem in 't water / doch het volck roeyde hem met het jacht na / sloegen hem voort doot / ende sleepten hem op 't ys / daer sy hem aen een halve lancie vast maeckten / en meyndense te komen halen / dan misdien het hoe langher hoe harder begon te wayen / ende het ys te scheuren / soo is daer mede niet van gevallen.

Capo de Troost.

Yshoeck.

Goudtsteen.

Eylanden van Orangien.

Schipluy ende Walrusschen strijdt.

Beer doodt geslagen.

Na dat nu Willem Barentsz met sodanigh avontuer als verhaelt is / tot de Eylanden van Orangien gekomen was / ende nae alle gedane arbeyt vernam / dat sy daer qualijk mochten doorkomen om de begonnen reyse te volvoeren / ofte 't lant voorder op te doen / ende 't volck oock bestondt verdrietigh te worden / soo werdt het voor goet aengesien datse wederom souden keeren / om alsoo by de ander Schepen te komen die na de Waygats ofte Straet de Nassou, haer cours genomen hadden / ende te vernemen wat openinge die aldaer gevonden hadden.

So hebbense dan den eersten Augusti haer cours weder te rugge gewent / ende zijn voor by den Yshoek, Capo de Troost, Capo de Nassou, ende andere hoecken meer / op den 8. dito gekomen aen een laeg kleyn Eylandeken leggende op een half mijl aen 't landt / 't welck sy noemden het Swarte Eylandt, om dat het boven swart was. Daer peylde Willem Barentsz de hoogte des pools op 71⅓. gr. en daer was een grooten inwijck / 't welke Willem Barentsz giste de plaets te wesen daer Olivier Bennel te voren geweest hadde / genaemt Constintsarg. Drie mijlen van 't Swarte Eylandt vondense noch een andere slechte hoeck / daer een cruys op stont / ende noemden hem daerom de Cruyshoeck. Van daer zeyldense by de wal langs 4. mijlen / ende quamen doen aen een andere slechte hoeck / daer achter een grooten inwijck was / die noemden sy den vijfden hoeck / ofte S. Laurens-hoek. Drie mijlen voorder leyt de Schans-hoeck, met een laghe swarte klip dicht aen 't landt / daer een kruys op staet. Hier voerense met het boot aen lant / ende vernamen datter volk geweest was / die om harent wille gevlucht waren / want sy vonden aldaer ses sacken met Roggen-meel begraven / ende een steenhoop by 't kruys. Een gootelincx schoot van daer stondt noch een kruys met drye huysen van hout gemaeckt op de Noortsche maniere. Sy vonden daer oock in de Huysen veel tonnen-duygen / waer uyt sy vermoeden datter eenige

Swarte Eylandt.

Constintsarch.

Cruyshoeck.

S. Laurens hoeck.

Schanshoeck.

Salmvangst moeste sijn/daer stondt ook vijf of ses doot-kisten by de grave boven der aerden / ende waren met steenen gevult. Dit was een schoone haven voor alle winden/ende sy noemdense de Meelhaven, om des meels wille datse daer vonden. Tusschen de Meelhaven ende de Schans-hoeck leyt de Baeye van S. Laurens, die seer schoon is voor n. o. ende n. w. wint. Hier maten sy de hooghte van de Son op 70½. graden. Den 12. Augusti quamen sy by twee Eylandekens / daer van het uyterste een mijl van't lant lagh/ dese noemdese S. Clara. Den 15. dito 3. w. Son heeft Willem Barentsz gemeten des Pools hoogte op 69. graden 15. min. ende doen gingense noch 2. mijlen oost aen/ende vervielen op de Eylanden van Matsloe ende Delgoy, alwaer sy

Meelhaven.

S. Laurens-Baey.

Eylandē.

S. Clara

Matsloe ende Delgoy.

's morgens quamen by de compagnie van d' ander schepen van Zeelant ende Enckhuysen/die des selven daegs uyt de Waygats gekomen waeren / ende meynden dat Willem Barentsz rontom Nova Sembla gezeylt hadde / ende alsoo weder gekeert was door de Weygats. By malkanderen komende dedense teykens van blijschap met eerschoten ende anders / vertellende elck anderen waer sy al geweest waren/ ende wat elck bezeylt ende opgedaen hadde.

Dit gedaen zijnde / hebbense haer cours wederom naer huys gewendt/ ende Willem Barentsz met sijn Jacht quamen op den 16. Septembris voor Amsterdam / mede brengende een Walrusch van wonderlijcke gestalte/die sy op een schots ys gevangen en gedoot hadden.

Kort Verhael van de tweede Schip-vaert by de Hollantsche ende Zeeusche Schepen, gedaen Anno 1595. achter Noorwegen, Moscovien ende Tartarien om, naer Cathay ende China.

Mede getrocken uyt het Journael van Gerrit de Veer.

NAe dat nu de voornoemde drie schepen op den Herfst wederom t' huys gekomen waren/ soo wasser goede hoope datmen door de Waygats de voornoemde reyse soude mogen doen/ende dat meest door 't verhalen van 't Zeeusche ende 't Enckhuyser schip / daer Jan Huygen van Linschoten Commies op geweest was/ die de sake wat breedt voor-gestelt hadde/Soo datter by de Ed. Mog. Heeren de Generaele Staten ende sijn Princelicke Excellentie. besloten wert tegen 't voorjaer wederom eenige schepen toe te maken / om niet alleenlick/ als te voren / de vaert op te doen ende te bespieden/ maer ook eenige waren ende koopmanschappen derwaerts te senden/daer in de kooplupden mochten schepen soodanig goet ; als 't haer beliefde / met eenige Commisen om 't selve te verhandelen ter plaetse daer sy aen-komen souden/ende dit alles vragt-ende licent-vry.

Petrus Plancius, een vermaert Cosmographus ofte Werelt-schrijver/ is mede een principael beleyder ende bevorderaer van dese Schip-vaerdt geweest / die de principale ordre van de coursen geordineert heeft gehadt/ als oock de streckinge van de landen van Tartarien, Cathay, ende China, maer wat van de selve te oordeelen zy / is noch onbekent/ also de drie

toch-

tochten daer om gedaen tot geenen gewenschten eynde ghekomen / noch de coursen by hem ghestelt vollkomentlick achter-volght syn / ende dat door eenighe voor-gevallen inconvenienten / die door de korthepd des tijdts niet en konden verbetert worden.

Daer syn dan in den voorsz Jare 1595 / van wegen den Generale Staten der Vereenichde Nederlanden ende syn Excellentie seven schepen toe-gemaeckt om te zeylen door de Waygats of Straet van Nassouwen, na de Coninghrijcken van Cathay ende China, twee tot Amsterdam / twee in Zeelant / twee tot Enchuysen / ende een tot Rotterdam / de sesse met allerley koopmanschap ende ghelt geladen / met Commisen daer by om de koopmanschap te drijven / ende het sevende een Jacht / die bevel hadde als de andere Schepen om de Caep de Tabin (ghehouden zijnde voor den uyttersten hoeck van Tartarien) zijn souden / of immers so verre / dat sy zuydelick mochten aengaen / ende geen quaet of verlet meer en hadden te vreesen van 't Ys / als dan wederom te keeren / ende de tijdinge daer van te brengen. Op 't groot Schip van Amsterdam was Schipper ende Stuurman de voornoemde Willem Barentsz, tot Commis hebbende Jacob van Heemskerck, de selve die ontrent twaelf jaren daer na / namentlick Anno 1607. in dien geweldigen Scheeps-strijt binnen de Baey ende onder 't geschut des Casteels van Gribralter, den gemeynen Vaderlande ende hem selven een onsterflijcken naem heeft verworven. Met dit selve Schip voer oock Gerrit de Veer, uyt wiens Journalen wy desen / ende de navolgende derden tocht kortelick hebben getrocken.

Den 2. July syn sy uyt Texel gezeylt in 't rijsen van der Sonne / ende kregen den 14. dito 't lant van Noorwegen in 't gesicht. Den 22. na de middagh 3. z. w. Son sagen sy een groote Walvisch recht voor de boegh leggen slapen / die door 't gedruysch van 't aen-zeylende Schip ende 't geroep van 't volck wacker wert / en also ontswommen is / anders hadden sy hem op 't lijf moeten zeylen. Den 4. Augusti / onse Vice-Admirael / een weynigh voor uyt wesende / stiet op een Klip / doch door moy weder geraeckten daer lichtelijcken van / wy sulcx vernemende hebben 't voorts gewent. Den 6. dito / quamen wy en den Vice-Admirael tegens den anderen te stoten / maeckende malkanderen seer reddeloos. Den 7. dito / ontmoetede haer een Enckhuyser schip komende uyt de witte zee / den 14. dito wert de hooghte des Pools bevonden 70. graden 47. minuten / ende den 18. sagen sy twee Eylanden / die d' Enckhuysers den naem gaven van syn Excellentie ende van syn broeder Graef Hendrick, sagen oock wester Son ten selven dage de Waygats o.n.o. van haer leggen omtrent 5. mijlen / van de 70. graden tot aen de Waygats zeylden sy meest al door gebroken Ys / ende 't rechte gat tusschen de Beelt of Afgoden-hoek ende der Samoieden lant was daer so vol af / dat het niet wel mogelick was te passeren / daerom sy op de reede gelopen syn in de Baey die sy noemden de Traenbaey, om dat sy daer veel Traen vonde. Dit is een goede baey voor den Ysgang / meest voor alle winden beschut / ende men mach so verre daer in zeylen als men wil / 5. 4. ende 3. vadem goede steek-gront / doch by den oost-wal is 't diepste water. Afgoden-hoeck. Traen-baey.

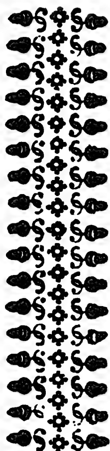
Den 21. Augusti / trocken sy op 't lant van de Waygats met 54. persoonen / om te vernemen nae de gelegenthept aldaer. Omtrent 2. mijlen te landewaert inkomende / hebben sy gevonden verscheyden sleden met Velle-werck / Traen / ende diergelijcke waer / oock voetstappen van menschen ende Rheeden / daer door sy vermoeden datter menschen omtrent moesten woonen / oft immers komen hanteren. Dit mochtmen te meer besporen aen de menigte van beelden / die men aldaer op den Beelt-hoeck (also van haer ge-

genaemt) seer veel vant. Wyders te landewaerts inkomende/hebben sy alle middelen aen-gewent om eenige huysen ende menschen te vinden / waer door sy onderwesen mochten worden van de gelegentheydt der zee-vaert daer omtrent / maer en hebben noch volck noch huys konnen vinden / daerom sy tot naerder onderrechtinghe met sommighe van haer volck noch verder z. o. aen-trocken nae den oever van der zee / aldus treckende hebben sy een gemaeckte weg gevonden in het mos oft moras / ontrent ter halver knye diep / want also diep tredende vonden sy harden gront / op 't allerondiepste was het over de schoenen diep. Aen den oever gekomen zijnde hebben sy haer verblijt / overmits haer docht dat sy openinghe sagen / ende soo weynigh Ys / dat sy daer wel meynden door te komen. Dit hebben sy 's avonts weder t' scheep komende voor een nieuwe tijding aen boort gebracht/de Schipper hadde mede een roey-jacht uytgesonden om te sien oft de Tartarische zee open was / maer sy mochten in de zee niet komen om des Ys wille/dan voeren aen de Cruys-hoeck, lieten het Jacht daer leggen / ende liepen over lant na de Twist-hoek, daer sagense dat het Ys van de Tartarische zee aen de kusten van Ruslandt ende Weygats in den hoeck vol gestouwt was.

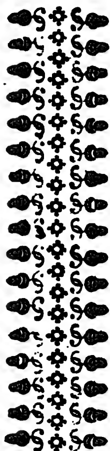
Cruys-hoeck.

Twist-hoeck.

Den 23. dito hebben sy een Lodgie van Pitzore gevonden/die van bast te samen genaeyt was / ende hadde noordewaert op geweest / om aldaer eenighe Walrus-tanden/ Traen / ende Gansen te bekomen / diese in hadden tot ladinge van de schepen die uyt Ruslandt komen souden deur de Weygats, seggende/ doen wy haer versprakendat de selve schepen

souden komen om te zeylen in de Tartarische zee voor-by de riviere Oby, tot een plaetse in Tartarien genaemt Ugolita, om aldaer te verwinteren / gelijckse alle jaers gewoon waren te doen. Seyden voorder / het soude noch 9. of 10. weken aenlopen / eer 't gat soude toe vriesen / maer toe wesende/dat men dan over Ys mocht loopen tot in Tartarien , over de zee / die sy noemden Marmare. Den 25. Augusti / zijn de Hollanders wederom nae de Lodgie gegaen ende hebben vriendelick met de Russen gesproken/ daer sy oock vrientschap aen vernamen/ want gaven haer stracx in 't aenkomen acht vette gansen / die sy veel in 't ruym van haer Lodgie hadden leggen. De onse versochten/ sy wilden een of twee met

haer aen 't schip varen / waer op sy terstont seer blijdelik mede gevaren zijn tot 7. toe. In 't schip komende verwonderden sy haer seer vande groothept en goede toerustinge des selven / en na dat sy 't van vooren tot achteren wel besien hadden / hebben de onse haer t' eten voor geset vleysch / boter / en kaes / doch sy hebben 't geweygert / seggende dat het dien dagh hare vasteldag was / maer siende ten laesten pekelharing / hebben daer alle te samen van gegeten / met hooft met staert met al / van boven af bijtende. Gegeten hebbende / zijnse met noch een back met haring vereert geworden / daer van sy de onse seer bedanckten / niet wetende wat vrientschap sy haer daer voor bewijsen souden / ende werden voorts met 't Jacht in de Traenbaey gebracht.

Den 31. Augusti voer Willem Barentsz aen de Zuyt-zijde van de Weygats aen 't vaste lant / alwaer sy eenighe wilde menschen / genaemt Samojeden gevonden hebben / doch niet al te wilt / want sy zijnde 20. in getale / met de onse / die negen waeren / spraek gehouden hebben ontrent een mijl weeghs te landewaert in. 't Was heel mistigh weer / soo dat sy mogelick van geen volck en vermoeden / ende de onse sagense in twee hoopen vijf ende vijf te samen geparthuert / ende waren seer dicht by haer eer syse gewaer werden. De Tolck van de onse is voor uyt gegaen om met haer te spreken / als sy dat sagen hebbense mede een man voor uyt gesonden / die by onsen man komende een pijl uyt sijn Koker trock / hem dreygende te schieten / waer

Samojeden.

deur de Tolck / sonder geweer zijnde bevreest wert / ende riep in Russcher sprake / schiet niet / wy zijn vrienden / d' ander dit hoorende / heeft sijn pijl ende boogh ter aerde geworpen / daer mede te kennen gevende dat hy wel begeerde met onse Tolck sprake te houden / de welcke andermael seggende / wy zijn vrienden / heeft de wilde geantwoort / sijt dan welkoom / ende groeteden voorts malkanderen / beyde haer hoofden neder buygen de ter aerden / nae der Russen maniere.

Hare wijse van groeten.

Doen heeft hem de Tolck gevraeght na de gelegenthept van den lande ende der zee oostwaert door de Weygats, waer van sy hem goet bescheyt gedaen hebben / seggende / als men een hoeck gepasseert soude zijn omtrent vijf dagh reysens / wijsende na 't n. o. datter dan een groote zee is / z. o. op / ende dat sy 't selve seer wel wisten / overmits een van haer daer geweest hadde van wege haren Coning met een partye volck / daer hy overste van geweest was.

De

Kledinge. De gedaente haerer kleederen is ghelijck men by ons de wilde Menschen afmaelt / maer zijn evenwel niet wilt / want gebruycken goet verstant. Sy zijn gekleet met vellen van Rheeden van den hoofde tot de voeten / uytgesondert de voornaemste / die 't hooft bedecken met eenigh gecoleurt Laeken gevoedert met pelterye / de andere draghen alle mutsen van Rheens vellen / het ruygh buyten / dicht aen 't hooft gevoegt / ende wel passende. Sy dragen langh hayr in een vlecht gevlochten hangende buyten haer kleederen op den rugge / zijn meest kort

Gedaente. van statuere / met breede platte aensichten / kleyne oogen / korte beenen / haer knijen staen uytwaerts / ende zijn seer rasch in 't loopen ende springen. Den vreemden Natien betrouwen sy weynig / dat bleeck daer aen / dat als de onse / (die haer nochtans alle eere ende vrientschap bewesen hadden / den eersten Septembris andermael aen lant quamen / ende een boogh van haer eyschten om die te besien / dat sy 't weygerden / ende een teycken deden niet daer toe te willen verstaen. De geene die sy haeren Coningh noemden hadde schilt-wacht uytstaende / lettende op 't gene datter omme gingh / ende gekocht oft verkocht wert. Een van de onse genaeckte hem wat nader / ende beweeß hem vrientschap na de wijse by haer gebruyckelick / hem gevende een biscuyt 't welck hy met grooter eerbiedinge aen-nam / ende terstont op at / maer in 't eten / als oock voor ende naer / nam hy scherp regard op al datter omgingh. Haer sleden stonden altijt veer-

Sleeden. digh met en oft twee Rheeden ingespannen / die alsoo rasch komen loopen met een man oft twee daer op / dat het geen van onse paerden daer by herden mogẽ. Een van de onse schoot met een Musket t' Zee-waert in / daer van sy so seer verschrickten / datse liepen ende sprongen als uytsinnige menschen / doch besadigden sy haer weder / siende dat het uyt geen quaetwillichheyt of archeyt geschiede. De onse deden haer seggen door haren Tolck / sy gebruyckten die bussen in plaetse van boghen / ende om haer voorts te doen sien wat kracht men daer mede doen konde / so heeft een van de onse een platte steen / van een halve palm groot / een stuck weeghs van hem op een bergh gestelt / ende sy wel siende dat sulcx yet te beduyden hadde / zijn in 't ronde gaen staen wel 50. oft 60. in getale / so wat afwijckende. Doen heeft hy die de bus hadde na de steen geschoten / ende die soo geraeckt / dat hy in stucken viel / hier over waren sy noch meer verwondert als te voren. Daer nae namen wy ons af-scheyt van malkanderen met grooter eerbiedinghe aen weder zijde / ende in 't Jacht zijnde lichten wy andermael onse Mutsen / en deden de Trompetten blasen tot haer eere / gelijck sy mede nae hare wijse ons alle eerbiedinge en vrientschap bewesen / gaende voorts nae haer sleden.

Nae dat sy van ons gescheyden ende soo wat te landewaers ingereyst waren / isser een van haer op strant komen rijden / om te halen een beeldt uyt den rouwen gesneden / dat de onse van 't strant mede genomen hadden / ende in 't Jacht geleyt. Als hy nu in het Jacht was gekomen / heeft hy dit beelt ghesien / ende de onse een teycken gegeven / sy hadden groot quaet daer aen gedaen dat sy dat beelt genomen hadden / De onse dit merkende hebben hem 't beelt wederom ghegeven / ende hy steldet daer op een bergh dicht aen den oever / sant daer een slede om / ende liet het alsoo haelen. Nae 't geene de onse bemercken konden / so hieldense sulcke beelden voor haer Goden / want op den hoeck vande Waygats, die de onse de Beelthoeck noemden / vonden sy ettelicke honderden sulcke gesneden beelden / Afgoden. heel rouw / boven wat ront / ende in 't medden een heuvelken gelaten in plaets van een neus / boven de neuse twee sneden in plaetse van ooghen / ende onder de neus een snede in plaets van de mont.

Sy vonden oock voor de beelden / veel asschen ende beenen van Rheeden / daer uyt te gissen is dat de inwoonders aldaer hare offerhanden gedaen hebben.

Den derden Septembris hebben sy 's morgens zeyl gemaeckt omtrent twee uren voor 't rijsen van der Son / ende quamen metter Sonnen opgangh omtrent een mijl by oosten de Twist-hoeck, zeylende op ten noorden / tot de zuyder Son / omtrent ses mijlen / maer doen moesten sy 't door de veelheyt des Ys ende d' ongestadigheyt des wints / als mede door de dicke mist / dickmaels wenden / ende vervielen eyndelick op de oostzijde van het Staten Eylant, omtrent een musket schoot van 't lant. Op dit Eylant gingen sy altemet Hasen schieten / die daer seer veel waren; ende den 6 Septembris des morgens zijnder eenige Boots-gesellen aen 't vaste lant gegaen om ghesteenten te soecken / zijnde een maniere van Diamanten / die op 't Staten Eylant mede seer veele waren. In 't soecken van de steentjens is geschiet / soo dat twee maets by malkanderen lagen / datter een witte magere Beer is listelick aengekomen / ende greep / d' een van dese twee in de nek / hy niet wetende wat het was / riep / wie grijpt my daer van achteren? Sijn maet / die by hem in de kuyl lach / lichte sijn hooft op om te sien wie 't wesen mocht / ende siende dat het een Beer was / riep och Maet / het is een Beer / staende mits dien wel wacker op / ende loopende al sijn best wech. De Beer beet den eenen terstondt t' hooft in stucken / ende soogh het bloet daer uyt. 't Ander volck dat mede aen lant quam / liep flucx derwaert wel 20. sterck / om de man te verlossen / oft ten minsten den Beer het doode lichaem 't ontjagen / maer als sy haer Roers ende Spiesen geveldt hebbende na den Beer toe quamen / die noch stont ende at van het doode lichaem / soo is hy seer wreet ende onbeschroomt tot haer in-gelopen / ende heeft noch een man uyt haer wech geruckt ende verscheurt / maer door de andere al te samen de vlucht genomen hebben.

Staten Eylant.

Noordtsche Diamanten.

Een beer vernielt twee menschē.

Die van 't Schip en 't Jacht siende dat haer volck gevlucht quam nae den oever / sijn met aller haest in de schuyten gevallen / ende na den oever geroeyt om haer volck t' onsetten. Aen lant komende hebben sy dat deerlick schouspel van haer volck gesien / ende spraken derhalven malkanderen een moet aen / datse gelijcker hant tegen den Beer souden aentrecken met Roers / Cortelassen ende halve Lancien / sonder dat yemant wijcken soude / doch dit en konden sy alle soo niet verstaen / want sommige seyden / onse maets zijn doch al doodt / wy sullen den Beer wel krijghen al en stellen wy ons in so openbaren perijckel niet / mochten wy onse maets noch haer leven redden / so mochten wy ons haesten / maer nu is 't met geen haest te doen / dan wy moeten hem gewis nemen / ende dat tot onse meeste versekertheyt / want wy hebben met een wreet fel ende verslindende beest te schaffen. Doen zijnder drie van de maets wat bet voort aen-getreden / de Beer evenwel voort-varende sijn aes te verslinden / ende op alle hare menighte / hoewel sy wel 30. sterck waren / niet achtende. Dese drie waren Cornelis Jacobsz. schipper van Willem Barentsz Willem Gysen Stuurman van het Jacht / ende Hans van Uffelen,, schrijver van Willem Barentsz. Als nu de Schipper ende Stuurman driemael geschoten ende niet uytgerecht hadden / is de schrijver noch wat bet voor uyt getreden / ende den Beer binnen schoots siende / heeft met zijn Roer daer op aengeleyt / ende hem door 't hooft by de oogen in-getreft / maer de Beer bleef noch al de man by de neck houdende / ende beurde zijn hooft noch op met man met al / doch begonst wat te suysebollen / daer over hebben de schrijver ende een Schotsman hem op de huyt geslagen met haere Cortelassen / so datse in stucken sprongen / sonder dat hy sijn aes noch verlaten wilde / in 't eynde is

Woort bevochten.

Wil-

Willem Gijsen toegeloopen / ende heeft den Beer met sijn Roer over de snuyt geslaghen dat hy doen eerst ter aerden viel / ende Willem sprangh hem op 't lijf / ende sneet hem de strot af. Daer nae hebben sy de doode lichamen den 7. Septembris op het Staten Eylant begraben / den Beer gevilt / ende 't vel t' Amsterdam gebracht.

de Beer wort ge- doot.

Den 9 Septembris zijn sy van 't Staten Eylant t' zeyl ghegaen / maer het Ys quam soo veel ende geweldigh in / dat sy niet door en mochten / ende 's avonts moesten weder keeren daer sy 's morgens waren af-gevaren / zeylende den Admirael ende 't Jacht van Rotterdam op de klippen / doch sonder groote schade daer afrakende. Den 11. dito zeylden sy weder in de Tartarische zee / maer geraeckten anderwerf in veel Ys / alsoo dat sy wederom na de Weygats zeylden / ende setteden 't by de Cruys-hoeck. Den 14. begost het weer te beteren / de wint liep ten n. w. ende de stroom quam stijf uyt de Tartarische zee loopen / des selven daeghs voeren sy aen d' ander zijde van de Weygats nae 't vastelant / om 't Canael te diepen / ende voeren veel in de bocht achter het Eylandt met de steert, daer sy een kleyn huysken van hout vonden / ende een groote afwateringhe. 's Morgens wonden sy 't Ancker aen boort ende de steng om hoogh / meenende andermael te versoecken om hare reyse te vervorderen / maer d' Admirael van ander meeninge zijnde is blijven leggen. Den 15. 's morgens quam het Ys wederom het oost-eynt van de Weygats indrijven / so dat sy strax gedwongen waren hare Anckers te lichten / ende sijn des selven daeghs 't West-eynde van de Weygats weder uytgezeylt met de heele vlote naer huys toe. Den 30. dito quamen sy in 't Eylandt Wardthuys, daer wy elders breeder van schrijven sullen / ende lagen daer tot den 10. Octobris / op welcken dagh sy wederom t' zeyl gingen / ende sijn den 18. Novembris daer aen in de Maes gekomen / na dat sy uytgeweest hadden 4 maenden en 16 dagen.

Kort Verhael van de derde, ende Alder-wonderbaerlijckste, seltsaemste, jae te vooren noyt diergelijcke gehoorde Zeylagie, by den voornoemden Willem Barentsz. achter Noorwegen, Moscovien ende Tartarien om, naer Cathay ende China gedaen, uyt de name ende van wegen des Eerbaren Raedts der vermaerde Coop-Stadt Amsterdam, in den jare 1596.

Mede getrocken uyt het Journael des voornoemden Gerrit de Veer.

Nae dat nu / so hier voren verhaelt is / de seven Schepen van de Noorder reyse wederom t' huys gekomen waren / ende dat niet met sodanigen vrught / als men wel gehoopt hadde / so is by de Ed. Mog. Heeren Staten Generael op alles goet ondersoeck gedaen / ende de sake in beraet genomen / of men noch ten derden male van 's landts wegen eenige toe-rustingen soude doen / om de selve voor-genomen reyse / indien 't doenlik ware / tot een goet en gewenscht eynde te brengen / doch is na lange ende rijpe deliberatie 't selve by de voor-gemelde Heeren afgestemt. Dan so daer noch eenige waren / 't sy steden of koop-lieden / die sulcx breeder souden willen versoecken tot haren koste / dien wilden sy / by aldien de reyse wel volbracht wierde / ende het blijcken konde dat men de passagie bezeylen mocht / geerne een goede vereeringe van 's lants wegen doen / noemende tot dien eynde een merkelicke somme gelts. Over sulcx zijnder echter by den eerbaren Raet der wijt-vermaerde koop-stadt Amstelredam in 't beginsel des jaers 1596. twee Schepen toegerust /

rust/daer van het scheeps-volck op twee-derley conditie aengenomen zijn geworden/te weten/ wat sy hebben souden sose onverrechter sake wederom quamen/en-de daer-en-tegen watse hebben souden/ indien sy de reyse volbrachten / haer in sulken gevalle/belovende/om haer moedigh te maken / een merkelijcke goede beloninge/ ende soo veel ongehoude personen daer toe nemende als sy eenighsins mochten/ om te min door den treck tot wijf ende kinderen in 't werk te vertsagen/ of van de reyse afgetogen te worden. Op dese conditie zijn de twee Schepen in 't beginsel van Meye des voorsz jaren zeyl-rede ghe weest / op 't een was als Schipper ende Commis van de Koopmanschappen de voornoemde Iacob van Heemskerck Heyndericksz. ende Willem Barentsz. als Opper-Stuurman/ op 't ander Ian Cornelisz. Rijp, als schipper en Commies van de koopmanschappen by den koop-luyden daer inne gescheept. Den 18. Mey zeylden sy door de tweede mael uyt het Vlie / ende den 22. kreghen sy de Schotsche Eylanden van Hitlant ende Fayerhil in 't gesichte. Den 30. warẽ sy op de hoogte van 69. gr. 24. min. en hadden den eersten Iuny geen nacht.

Wonderlick Hemel-teycken. Den 2. dito / ontrent Z. Z. O. Son sagen sy een seer wonderlijk Hemel-teyken / aen elcke zijde van de Sonne/ende daer liepen twee Regenbogen door alle drie de Sonnen henen / ende daer-en-boven noch twee Regenbogen/ d' eene wijt contomme de Sonnen/de andere dwars door het groote rondt / dit groote rondt stont de onderste kant verheven boven den Horizon 28. graden / des middaegs als de Son op sijn hooghste was / bevantmen door 't meten des Astrolabiums / dat sy waren op de hooghte van 71. graden.

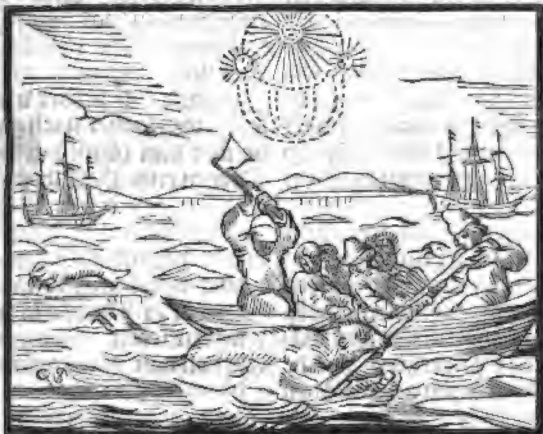
Geschil tusschen de Stierlupden van de tweeschepen. 't Schip van Ian Cornelisz. hielt de loef van Willem Barentsz ende quam niet tot hem af/maer dese gingh den anderen een streek in 't gemoet/ N. O. aen/want hem docht hy was al te westelijck / so 't ook namaels bleeck. Als sy nu 's avonts by malkanderen quamen seyde hem Willem Barentsz. dat sy noch het oostelijck moesten aengaen / om dat sy te verre west-waert waren / maer Ian Cornelisz. Stuerman gaf tot antwoordt / dat sy niet en begeerden in den Inham van de Weygats te wesen. Haer cours was N. O. ten N. ende wel 60. mijlen t' zee-waert van 't Landt / daerom had men doen meynde Willem. veel eer behoort O. N. O. aen te gaen / als N. N. O. overmits sy sulken stuck om de west waren / ja men hadde veel eer behoort oost aen te gaen/ten minsten een deel mijlen/ tot dat men weder te recht gebracht hadde dat door de quade winden verloren was. Doch en wilde dies niet tegenstaende Ian Cornelisz. anders niet dan N. N. O. aengaen / meynende als sy oostelijcker aengaen souden / dat sy dan in de Weygats souden komen / dies hem Willem een streeck te gemoet ging/ ende zeylden N. O. ten N. aen / daer sy anders N. O. ja noch oostelijcker souden aengegaen hebben.

Den 5. Iuny sagen sy 't eerste ys/ dat haer seer wonder gaf/ende meynden in 't eerste dat het witte Swanen waren / so dat een van haer wandelende op 't verdek onversiens begon te roepen met luyder stemme/datter witte Swane swommen / die onder waren sulcx hoorende sprongen flucx op / ende sagen dat het ys was / 't welck van de grooten hoop af quam drijven/en mits dien het tegen den avont was/ wel Swanen geleeck. Des middernachts zeylen sy daer door / ende doen was de Son wel ontrent een graed boven den horizon in 't Noorden. Den 7. dito bevonden sy des Pools hooghte 74. graden / ende zeylden al langhs het ys henen/ als of sy tusschen twee landen gezeylt hadden: Het water was so groen als gras / ende sy vermoeden datse by Groenlant waren / komende lancx om meer in noch dicker ys. Den 9. vonden sy

sy een Eylant leggende op de hoogte van 74. grad. 30. min. ende was na haer gissinge omtrent vijf mijlen groot. Den 11. aen lant varende vonden sy daer veel Meeuwen eyeren / ende waren in groot perijckel van haer lijf / want sy gingen een steyle snee-bergh op / ende in 't afgaen scheen het schier dat sy alle den hals souden gebroken hebben / so steyl was 't / maer sy setten haer neder / en gleden also daer af / 't welck vreesselijck was om te sien / als genoeghsaem geschapen zijnde armen en beenen te sullen breken / om datter aen de voet van den berg seer veel klippen waren / dogh sy quamen door Gods hulpe noch onbeschadigt neder. Willem Barentsz. die terwijlen in de schuyt was / ende dit aensagh / was noch meer verschrickt als sy selve. Den 12. dito / sagen sy 's morgens en witte Beer /

Beren-Eylandt.

Beer by de Schuyt doot geslagen.

ende roepden met de schuyt naer hem toe / meenende hem een strick om den hals te werpen / maer by hem komende / vonden hem so geweldigh / dat sy 't niet en dorsten bestaen / hadden derhalven meer geweer ende volck / ende Ian Cornelisz. maets quamen haer mede te hulpe / daer bestreden sy 't samen den Beer wel 4. glasen lang / en hieuwen hem ten laetsten met een bijl 't hooft in stucken / so dat de doot daer nae volgde: Daer na brachten sy hem in Ian Cornelisz schip / ende vilden hem; zijn huyt was 12. voeten lang / aten oock van zijn vleesch / dog bequam haer niet wel. Dit Eylandt noemden sy 't Beren-Eylant. Den 13. dito zeylden sy van het Eylant af / ende den 14. teghens den avont sagen sy een groot ding in zee drijven / meynende dat het een schip was / maer daer by komende was het een doode Walvisch / daer groote menighte van Meeuwen op saten / ende gaf van hem een groote stank.

Den 17 ende 18 Junii sagen sy weder geweldig Ys / ende zeylden daer langs henen / tot dat sy aen den hoeck quamen / die zuyt van haar af lag: Sy laveerden een tijt lang om daer boven te komen / maer konden niet bedrijven. Den 19 sagen sy weder lant / ende namen der Sonnen hoogte / bevindende dat sy waren op 80 grad. 11. minuten. Dit lant was seer groot / ende sy seylden daer by henen westelik aen tot de 79 grad. daer sy een goede reede vonden / doch konden niet naerder het lant komen / vermits de wint n. o. was / recht van 't lant af / ende de Baye streckte recht noorden ende zuyden in zee. Den 21 dito wierpen sy 't ancker in de gront op 18. vadem voor 't lant / ende boeren te samen met Ian Cornelisz volck aen de west-zijde van 't lant om ballast

Lant gesieghen op 80. grad.

[illegible]

[illegible] Noorden in Noor- [illegible] soo sy hebt al [illegible] is [illegible] noch bevonden is) van de [illegible] 80. graden ende [illegible] 60. Duytsche mylen laugh [illegible] geschil tusschen Willem Ba- [illegible] ende Ian Cornelitz, hier voren [illegible] is eygentlijck de oorsaeck ge- [illegible] van deses lants vindinge/ 't welck [illegible] de west-kust by haer ontdeckt sijn- [illegible] Anno 1608. van Henrick [illegible] vande Engelschen is bezeylt [illegible] (so I. Hondius in sijn groo- [illegible] Hemisphaerische werelt-kaert seyt) [illegible] N. W. van dit lant op de hooghte [illegible] 81 en 82. graden een vaste ys-kust [illegible] heeft. Sedert dien tijt hebben [illegible] Sommers eenige schepen derwaerts [illegible] om Walrusch-tanden/ ende [illegible] ofte Walvisch- [illegible] been

„been (so men dat noemt) te halen/ende „Traen te branden/welke visscherije de „Russche Compagnie van Londe alleen „heeft gehad/tot dat Anno 1612. die van „Hollant/ Biscapen/ ende Vranckrijck „mede begonnen hebben hare schepen „derwaerts te senden. De kennisse die „wy tot noch toe van dit Nieuwe Lant/ „by de onse Spitsbergen/ by de Engel„sche Grenlant genaemt/hebben konnen „bekomẽ/sullen wy hier na in een figuer„tjen afbeelden/waer in wy ten meesten „deele noch volgen de teeckeninge van „John Daniel tot Londen geschreven „Anno 1612. 't Is gelegen (soo voren „geseyt is/) tusschen de 76 ende 80 grad. „N. N. W. van 't Beeren Eylant (dat „boven Noorwegen leyt) in een streecke „die by d'oude niet sonder reden voor on„bewoonlijck is gehouden geweest/ om „haer groote koude/ daer dit lant meer „van mede deelt als eenigh ander/ en al „is 't datter geen landt ter werelt gevon„den wort/daer minder nacht of duyster„nis aen de Hemel komt/want behalven „dat de Sonne des somers na den langen „dag van 127. mael xxiiij. uren(die in de „Baye der Engelsen is/)des nachts in't „noorden so weynich onder den Horizon „daelt/dat het licht in 't geheele Somer„sche half-jaer geensins en kan van den „Hemel wegh gaen/ende behalven dat„ter in't Wintersche half-jaer twee volle „Maenden zijn dat de Sonne in't zuyen „dagen maeckt van twaelf/ elf/tien/en„de so voort tot een uren langh/ so komt „hy noch/selfs als hy op sijn allerlaegste „in't zuyen is/te weten in 't hartjen van „de lange nacht aldaer op 12½. graden na „aen den horizon/so dat daer ter plaet„sen/te weten op 80. graden/ noch alle „etmalen 't licht des dageraets aen den „Hemel gesien wort/ want (gelijck Pto„lemeus ende andere seggen) wy sien den „dageraet als de Sonne noch 18. graden „beneden den horizon is. Soo en is 't „nochtans in genige landen/ van alle die „benoorden de linie Equinoctiael zijn ge-

Dag van 127. etmalen.

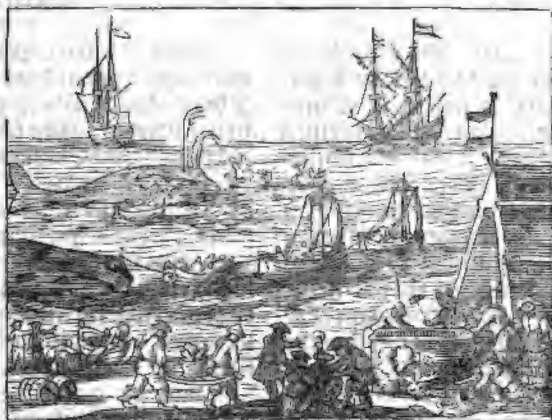
„legen/minder ofte korter tijt Somer/ „noch oock met minder warmte. Want „den 13. Junij des voorleden Jaers „1613. lagh 't ijs noch soo dicht aen de „kust ende in de monden van de havens/ „datter de Schepen niet in en konden/ „en de snee (die daer op veel plaetsen al„toos blijft leggen) was noch so weynig „gedoyt/dat de Rheen geen voetsel wi„sten te krijgen/ende soo mager waren „als stocken. D' Oorsake van dese over„lange winter en koude/is/dat de Son„ne aldaer ten hoogsten maer en klimt „tot de 33. grad. 40. min. boven den ho„rizon/ende sijn stralen derhalven aldaer „so scheef by 't velt henen schieten/dat sy „de gront swaerlick konnen tot warmte „breughen/daerom oock de nevel ende „damp/die uyt het aertrijk rijst/niet en „kan van de warmte wech gedreven „worden/maer blijft op 't gebergte ende „op de Zee drijven/dat het Scheeps„volck al te met qualick een Schips„langte van haer konnen sien. Hier door „is het ook/dat dit Land/('t welk noch „maer en is bekent aen de Zee-kusten/ „daer men niet siet dan hooge besneeude „bergen met sommige pleynẽ) niet en is „bewassen met geboomte/noch struyc„ken of eenige vruchtẽ/en men sieter an„ders geen groente dan kort digt mosch/ „dat uyt den gelen siet/ende daer onder „veel blaeuwe bloemtjes/doch seggen „de Schip-luy dat sy daer oock groen „gras gesien hebben. 't Gedierte datmen „daer gesien heeft zijn witte Beeren „(grooter dan Ossen) ende Herten oft „Rheen/dese Rheen weyden op 't mosch „daer voor af geseyt is/ende waren/ in „min dan een Maent tijts dat onse sche„pen daer op de kust lagen/so vet gewor„den/dat het een lust was daer af te etẽ/ „hebben ruyge hoornen/ende zijn wat „kleynder dan onse Herten/waren de „menschen so ongewoon/ende so wey„nigh schou daer voor/dat het gebeurt „is/dat seecker man een Rhee met een „Musket loot getreft hebbende/het ge-

Gewas van dit Landt.

Sijn Gedierten.

,,quetste heeft selfs tegen den man aen ,,liep/ so dat hy om verre viel. Sy heb- ,,bender voorts witte / grijse / ende oock ,,eenige swarte Vossen gesien/ en d'En- ,,gelsche hebbender seeckere hoornen ge- ,,vonden / welcke de kenners seggen dat ,,oprechte Eenhoornen sijn/daer van dat ,,oock de voor-leden Somer een is over-

Eenhoornen.

,,gebracht by de onse/ maer van wat ge- ,,dierte sy komen en kan men als noch ,,niet weten. In de monden van de ha- ,,vens komen groote Walvisschen van ,,verscheyden soorten / die veel al 80. en- ,,de meer voeten langh zijn / ende so vet/ ,,dat het speck daer af komende meest al ,,versoden kan worden tot Traen. Daer ,,zijnder die geen vinnen en hebben op de ,,rugge/maer binnens 's monts hebben- ,,se groote lange baerden / dat zijn vlij- ,,men die de grootste een vaem lang zijn ,,ende sommighe noch langer / sodanige ,,wordender uyt een Back-huys 600. ge- ,,haelt/ ende hangen haer kams-gewijse ,,boven uyt de mont ter plaetse daer an- ,,dere visschen haer tanden hebben/doch ,,alleenlick boven/de voorste en achterste ,,zijn seer kleyn/so datter maer 400. voor ,,koopmans goet getelt worden / ende ,,dit is voor dees tijdt een van de profijte- ,,lickste waren die op dese kust te halen ,,zijn. Ter zijden achter het hooft heb- ,,ben sy groote vinnen / daer sy achter ,,geschoten worden met de Harpoenen / ,,om dat sy daer de Quetsure best gevoe- ,,len. Als sy de wonde voelen / ende 't

Walvisschen/ ende hoe sy gevangen worden.

,,Bloedt haer in 't hooft loopt/ so blasen ,,sy 't water ende Bloedt tot de neusga- ,,ten uyt/die sy boven op 't hooft hebben ,,so hoogh als de toppen van de Masten. ,,Als de visch nu zijn tocht gedaen heeft ,,nae de gront / ende hem selven moede ,,gemaeckt/ so palmen de saloupen aen/ ,,ende schieten hem met schichten in't dal ,,dat hy op 't hooft heeft / want anders ,,konnen sy hem qualik dooden. Sy heb- ,,ben een dicke swarte huydt daer een ,,vlies ken over heen loopt soo glat ende ,,swart als satijn. Haer aes is een soor- ,,te van vis kens kleynder als garnaet / ,,die sy met open kele al swemmende "vanghen / ende 't Back-huys toesluy- "tende in swelgen. Behalven dese swar- "te Walvisschen zijnder oock witte/ dog "en worden niet voor goet gehouden. "Men vinter oock Swaert-visschen en- "de Schelvis / maer weynigh. Water- "vogels zijnder seer veel ende sonderling "Meeuwen / die by menigte op de kren- "gen van de Walvisschen gaen sitten / "tweederley duyckers / Papegayen oft "Lommen/hier voren beschreven/ Gan- "sen / Eynden / die daer seer groote eye- ren

Gevogelte.

"ren leggen / ende wonder veel Rotgan-"sen. Wat innewaerts vint men de Walrussen / die wy wel mochten Zee-Oliphanten noemen / om dat sy in groote van lichaem ende tanden den Olyphant schier gelijck zijn. Hare huyt / al is 't dat hy uytermaten dick is / jae so seer dat men t' Amsterdam een gesien heeft van 400. pont swaer / is nochtans weynig weert / om dat hy te slaeigh is. Sy hebben seer veel Speck om Traen af te branden. Wanneer sy haers gelijcke sien doot geslagen leggen / so klimmense op de doode by sulcken menighte dat sy die doen brroepen ende verderven. Vijf mijlen innewaerts op 't versche af water / leggen de zee-honden seer van eener aert met de onse. Ende dit is innerste kennisse die wy van dit lant ende sijn gedierte tot noch toe bekomen hebben.

Walrussen.

Den 23. Junij voerder een deel van haer volck aen lant / om te sien hoe veel de naelden van 't compas wraekte. Ter-wijlen quam daer een witte beer na 't schip zwemmen / ende soude daer in gheklommen hebben hadden sy geen geroep gemaeckt / sy schooten nae hem met een roer / waer door hy weder af zwom van 't schip nae 't Eylandt daer d' andere maets op waren / 't welck sy t' schepe siende na 't lant toe zeylden / ende seer bestonden te roepen / soo dat d' andere meynden sy hadden 't schip op een klip ghezeyldt / ende daer over seer banghe waeren / gelijck oock de Beer door 't geroep seer verschrickte dat hy wederom van 't lant af zwom / daer in sy op 't schip seer verblijt waeren / overmits de maets die aen lant waren geen geweer en hadden. Aengaende de wraking e van 't compas / werdt bevonden dat het scheelde 16. graden. Den 24. dito roeyden sy een groot stuk innewaerts aen / en te lande ghegaen zijnde / vonden aldaer twee Walrusse tanden / wegende t' samen ses pondt / met noch eenige kleyne. Den 25. zeylden sy laughs het lant heenen op de 79. graden / daer vonden sy een geweldighen Inham / ende zeylden daer wel 10 mijlen in / dan moestender wederom uyt laveren vermits contrarie wint. Den 28. raeckten sy boven den hoeck die aen de west-zijde lagh / daer de voghels in soo groote menighte waren / datse plotselick teghen de zeylen aen vlogen. Den 29. moesten sy van 't landt afwijcken om des ys wille / ende zeylden tot op de 76. graden 50. minuten. Den eersten July kregen sy wederom 't Beren-Eylandt in 't gesichte / ende doen quam Ian Cornelisz met zijn Officiers haer aen boordt / alwaer sy van contrarie meyninge zijnde / eyndelick t' samen verdroeghen dat elck sijn cours soude volgen / ende Ian Cornelisz soude / volgens sijn begeerte / wederom zeylen op 80. graden / vermits hy hem in-beelde aen de oost-zijde van dat landt lichtelick door te sullen raken / gelijck hy oock dadelick noorden aen is gegaen: Daer-en-tegen Willem Barentsz. zuyt aen / van wegen 't ys. Den 11. dito gisten sy haer te wesen recht Z. ende N. van Candinoes, dat is de ooster-hoeck van de Witte-zee / die Z. van haer lagh / ende gingen Z. ende Z. ten O aen op de hoogte van 72. graden. Den 13. bevonden sy des Pools hoogte 73. graden / ende vermoeden dat sy waeren by Sir Huyg Willougbys Landt.

Den 17. Julij waren sy op de hoogte van 74. graden 40. min. ende omtrent zuyer-Son sagen sy 't Lant van Nova Sembla omtrent Lomsbaey. Den 18. raeckten sy boven den hoeck van des Admiraliteyts Eylant, ende den 19. aen 't Cruys Eylant, daer sy 't den 20. onder geset hebben / want konden niet verder overmits het ys. Sy roeyden doen met haer achten aen lant / ende gingen nae 't eene Cruys toe / daer sy haer wat rusteden / om voort nae 't ander Cruys te gaen / (dit Eylant heeft van dese twee Cruyssen sijn naem gekregen.) Doen sy nu op de wegh waren / werdense twee Beeren siende by 't ander Cruys / dies sy verschrickten / als gantsch geen geweer

by haer hebbende. De Beeren rechten sich steyl by 't Cruys op/ om 't volck wel te besien / want sy ruycken veel nauwer dan sy sien / ende quamen voort daer op aen. De Scheeps-luyy niet weynigh bevreest zijnde / ginghen te rugge nae de schuyt toe / al te met deerlijck om siende of de Beeren oock volghden / ende sochten t' ontloopen / maer de Schipper wederhieltse / seggende / die eerst begint te loopen dien sal ick met dese Boots-hack in sijn huydt steecken / want 't is beter dat wy by malkanderen blijven / en proeven of wy haer met ons roepen vervaert mogen maecken: Soo gingen sy dan al soetjens ende gestadigh na de schuyt toe/ ende ontquamen / wel blijde zijnde dat sy 't vertellen mochten ende den kattendans soo ontspronghen waren. Den 21. July wert des Pools hooghte bevonden te zijn 76. graden 15. minuten / ende de afwijckinge van de naelde 26. graden stijf.

Den 6. Augusti quamen sy boven den hoek van Nassouw, en den 7. by de hoeck van den Troost, daer sy lange tijt naer verlanght hadden. 's Avonts kregen sy mistigh weder / so dat sy het schip aen een schos ys moesten vast maken / die 36. vadem onder 't water vast lagh / en wel 16. vadem daer boven / so dat sy 52. vadem dick was. Den 9. dito noch leggende aen dit groote stuck ys / so de Schipper boven ging wandelen / hoorde hy een Beest snuyven / en buyten boort siende / lagh daer een groote Beer aen 't Schip / daer over de Schipper luyde begon te roepen / so dat de maets boven quamen / en sagen den Beer aen de schuyt leggen om met sijn klauwen daer in te klimmen maer sy maekten een groot geroep / daer door hy verschrickte / en swom een stuck weg / dan keerde terstont wederom achter een groote schos ys daer sy aen vast lagen / en trat stoutelijck na haer toe / om door by 't schip op te klimmen / maer de maets hadden boven op 't Schip het schuyten-zeyl geschoren / en lagen met

Een Ys-schos 52. vadem dick.

vier Roers voor op 't Braedt-spit. De Beer wert geschooten / soo dat hy wegh liep / het sneeuwde soo seer / dat sy niet sien konden waer hy vervoer / doch vermoeden dat hy achter een hogen heuvel bleef leggen / die daer veel op de Ys-schos waren. Den 10. Augusti began 't Ys geweldigh te drijven / en sy bemerckten doen noch eerst dat het groote stuck ys / daer sy aen gemeert lagen / vast aen de gront was / want het ander ys dreef al te mael daer voor by: Hier door waren sy seer bevreest datse in 't ys soude mogen beknelt worden / deden derhalven groote naerstigheyt / arbeyt ende vlijt om van daer te komen / en zeylden op 't ys dat het al kraeckte watter ontrent was / rakende noch aen een ander schos ys / daer sy 't wederom vast aen maeckten met het werp-ancker dat sy daer op brachten / en bleven daer leggen tot den avondt toe. Als sy nu 's avonts gegeten hadden / in 't eerste quartier / so begon de selve schos ys so schrickelijck te bersten en te scheuren / dat het met geen woorden is uyt te drucken / sy laghen met de steven daer aen / vierden daerom haer touw / ende raeckten also daer af: Het scheurde met een eysselijck gekraeck in meer dan 400. stucken / onder 't water / daer 't op de gront lagh / was 10. vadem dick / ende boven water twee vadem. Van daer quamen sy weder aen een ander groote schos ys / die ses vadem onder water lagh / daer maekten sy aen elcke syde een touw vast / ende sagen doen noch een ander schos wat van haer in Zee leggen / die in de hoogte spits toe-gingh als het spits van een Tooren / daer voeren sy aen / ende bevonden dat het wel 20. vadem diep aen de gront lag / ende ruym twaelf boven water. Den 11. Augusti roepden sy wederom aen noch een ander schos ys / de welcke sy bevonden 18. vadem onder water vast aen de gront te leggen / ende 10. daer boven. Den 12. zeylden sy noch naerder onder 't Landt / om van 't ys niet geschoven te worden / want overmits de grootste

Wonderlijcken Ys-gangh.

Ys schos 32 vadem dick.

ste

ste drijvende ys-schossen veel vademen diep dreven / soo waren sy dicht onder 't Landt op 4. ofte 5. vadem beter daer van beschermt: Daer was een groote afwateringe van 't geberghte / ende sy maeckten het wederom vast aen een ys schos / ende noemden dien hoeck den Kleynen Ys-hoeck.

Kleynen Ys-hoeck.

Den 13. Augusti 's morgens quamder een Beer om den Oost-hoeck van 't lant henen dicht by 't Schip / en een van de maets schoot hem 't been in stucken / maer hy huppelde noch met sijn drie poten op een bergh / doch sy liepen hem na en sloeghen hem doot / vilden hem / en bragten de huyt in 't Schip. Den 15. quamen sy aen de Eylanden van Orangien, en werden daer van 't Ys beset by een groote schos / daer sy in groot perijckel waren om 't Schip te verliesen / doch raeckten met groote moeyten aen 't lant ende de wint quam van den Z. O. waer door sy 't Schip moesten verleggen. Terwijsle sy daer mede besigh en seer luyt-rustigh waren / werter een Beer wacker die daer lagh en sliep / en trat tot haer aen na 't Schip toe / so dat sy haren arbeyt moesten opschorten / en sich teghen den Beer te weer stellen / die sy door 't lijf schoten / dat hy wegh liep na d' ander zijde van 't Eylant / en begaf hem op een schos ys / maer gewaer werdende dat sy nae hem toe roeyden (sprongh hy weder in 't water en swom wegh nae 't landt toe / doch sy onderschepten hem den weg en hieuwen hem met een bijl in de kop / maer hy doock t' elckens onder als sy met de bijl naer hem toe hieuwen / so dat sy groote moeyte hadden eer sy hem dooden konden. Den 16. dito roeyden sy onder haer 10. met het Jacht nae 't vaste landt van Nova Sembla, en haelden de schuyt boven op 't ys om hoogh / klommen op een hoogen berg / en peylden hoe 't landt van haer lagh / bevindende dat het wel Z. O. en Z. Z. O. en daer nae noch wel so Z. lag / daer uyt sy een quaet vermoede schiepen dat het lant Z. streckte / maer open water siende in 't Z. O. en O. Z. O. werden sy wederom seer verblijt / en meynden de Reys was gewonnen / so dat sy nauw en wisten hoe sy dra genoeg t' scheep souden komen om 't selvighe Willem Barentsz te verwittigen. Den 18. dito maeckten sy gereetschap om t' zeyl te gaen / maer 't was al verloren moeyte / so dat sy na veel vergeefsche arbeyt weder quamen van daer sy gescheyden waren. Den 19. quamen sy boven den hoeck van Begeerte daer door sy weder goets moets waré / maer geraeckten al weder in 't ys / so dat sy moesten te rugge keeren.

Beer gedoot.

Noch een Beer gedoot.

Den 21. zeylden sy een groot stuck in de Ys-haven, en bleven dien nacht daer leggen. 's Morgens haelden sy daer wederom uyt / en maeckten 't Schip vast aen een stuck ys / daer sy op klommen / en haer niet genoeg en konden verwonderen van de seltsaemheyt en 't vreemde gedaente des selven: Het was boven vol aerde / en sy vonden daer wel 40. eyeren op / het sagh 'er oock niet uyt als ander ys / maer was lasuer blau als een blauwen Hemel / alsoo datter onder 't volck groot ghespreck van viel / d' een seyde 't was ys / en d' ander bevroren lant: Immers 't was uytermaten hoogh / en wel 18. vadem onder / en 10 boven water dik.

Seltsaem Ys.

Den 25. Augusti ontrent 3. u. Son begost het ys met de stroom weder uyt te drijven / en sy meenden besijden om Nova Sembla west aen na de Wygats te seylen / want overmits sy Nova Sembla nu al ghepasseert waren / en nergens gheen openinge en vonden / so gaven sy de moet verloren om daer door te komen / ende waren van sinne weder naer huys te keeren / maer komende aen de Stroomt bay moesten weder te rugge van 't ys / dat daer seer vast lag. Den 26. so sy voor by de Ys-haven gekomen waren / begon 't ys soo geweldich te drijven / dat sy daer in beset werden; Ende hoe-wel sy grooten arbeyt deden om voort te gheraecken / soo was 't evenwel al te vergeefs en

Sy worden in 't ys beset / ende ghedwongen aen de west-zijde van de Yshaven te verwinteren.

en by so verre het ys zijn gangh ghehouden hadde / sy hadden datmael 3. mannen verloren/ die op 't ys waren om openinge te maken / maer alsoo sy te rugge dreven / en het ys daer de Mannen op waren mede dreef / so hebben sy gau ter hant zijnde / in 't voor-by drijven d' een aen de smijt gegrepen / d' ander aen de schoot/ en de derde aen de groote bras die achter uyt hingh/ en quamen also avontuerlijck met sulcke slinger-slagen/ die sy waer namen/ noch behouden t' scheep/ daerse Godt grootelijcks af danckten/ want het was veel eer geschapen dat sy met het ijs weg gedreven souden hebben.

Op den selven dagh quamen sy des avonts aen de west zijde van de Ys-haven, daer sy voorts de geheele koude winter met grooter armoede/ellende ende verdriet moesten overblijven. Den 27. dreef het ijs rondom 't schip / ende alsoo 't goet weer was/gingen een deel van de maets aen lant: Als sy nu een stuck weeghs gegaen waren/ begon het tamelick uyt den Z. O. te wayen/ ende 't ijs geweldigh aen te setten voor den boegh drijvende / 't Schip voor wel vier voeten om hoogh / dat het achter sat als of 't met den aers inde gront geseten hadde/ ende scheen dat het daer soude vergaen hebben. Die in 't Schip waren setteden stuer den bock uyt om haer lijf te behouden/ ende lieten een vlagge wayen / om d' andere die aen lant waeren te locken na 't schip te keeren. Dese siende de vlagge wayen ende dat het schip alsoo op-geschoven was/ hebben sich al wat sy mogten derwaert gehaest/ meynende dat het schip al-geborsten was. Den 28. weeck het ijs wat weg / en het schip settede sich wederom recht / maer eer 't noch recht ging sitten/was Willem Barentsz met de andere Stuurman voor den boegh gaen besien hoe 't al gestelt/ en hoe veel het geresen was/ ende terwijl sy doende waren over knije over elleboge om 't selve te meten/ so berste het Schip op met sodanigh gekraeck / datse meenden haer lijf quijt te zijn / niet wetende waer sy haer berghen souden. Den 29. als 't Schip wederom geregt was/ macktten sy gereetschap met ysere koe-voeten en andere instrumenten / om de Ys-schossen/ die op malkanderen geschoven lagen te breken/ maer 't was al te vergeefs/ so dat sy 't God moesten op-geven / ende van hem hulpe verwachten / want het Ys dreef niet wegh/ dat haer hulpe doen konde. Den 30. begon 't Ys noch veel geweldiger als voorheen op den anderen te schuyven tegen 't Schip aen / met een krachtige wint/ ende groote jagt-snee/ waer door 't gantsche

sche

sche Schip op geschoven ende geknelt wert / soo dat het alles begon te kraken ende te bersten watter om en aen was / ende scheen aen hondert stucken te splijten / 't welck so schrickelijck om hooren en sien was / dat een de hayren te berge stonden van 't afgrijselick schouw-spel. In dese ghevaerlickheydt wert het schip doen 't ijs aen weder-zijden tegens malkanderen aen quam / recht op in de hooghte ghedreven / als of het met een vijsel op-ghevijselt ware geweest. Den 31. werden sy wederom door 't gheweldigh drijven van 't ijs wel 4. ofte 5. voeten op-gheschoven met de voor-steven / ende 't achter-schip sat in een kloof ijs / daer door sy meynden / het roer soude van 't schuyven des ijs gevrijt geweest zijn / maer brack evenwel met de pen in stucken / en soo 't achter-schip in 't drijvende ijs geweest hadde / gelijck als het voor-schip / 't gansche voor-schip soude op 't ijs geschoven geweest zijn / oft mogelick inde gront gekomen hebben / waer over sy gantsch bevreest waren / ende hadden haer schuyt en boot al voor uyt op 't ijs geset / om ter noot haer te berghen. Maer omtrent 4. uren daer nae is 't ijs van selfs weder weg gedreven / dies sy so verblijdt waren als of sy haer leven gevonden hadden / om dat het Schip nu wederom vlot geworden was. Sy vermaeckten 't roer met de pen weder / ende hingen het uyt de haeck op / ten eynde / of sy weder also geschoven werden / dat het dan soude ghevrijt zijn.

Den eersten Septembris begon 't ijs wederom te schuyvē / also dat het Schip over syn gantsche lijf wel twee voeten op-schoof / maer bleef evenwel noch al dicht: Des nae middaeghs maeckten sy ghereedtschap om de schuyt ende bock over 't ijs aen landt te slepen. Den 2. begon 't Schip wederom te schuyven van 't ijs / krakende ende barsten so geweldigh / dat sy raetsaem vonden / niet tegenstaende de quaet weer / de schuyt aen lant te brengen met 13. tonnen broots en twee vaetgens wijns / om haer ter noodt by provisie t' onderhouden. Den 3. werden sy wederom gaende van 't ijs daer sy tegens aen-gheparst lagen / so dat de scheck achter van de steven geschoven wert / maer de planck en daer 't Schip mede verhuydt was / meyndense noch / dat daer aen bleef hanghen: Het touw te loef brak mede stucken / met nieu kabel touw dat sy op 't ijs hadden vast gemaeckt / door 't geweldigh aen-parsen van 't ijs / maer 't Schip bleef noch dicht / 't welck te verwonderen was / om dat het ijs so geweldigh dreef / jae datter Ysbergen dreven soo groot als de Sout-bergen in Spangien zijn / en dat omtrent een roer schoot van 't Schip. Den 5. dito als sy 's avonts gegeten hadden / quam 't ijs haer wederom besetten ende werden dapper geparst / so dat het Schip gantsch seer over zijd begon te hellen / ende veel leet / maer bleef door Godes genade noch dicht. In sulcken noot vonden sy raetsaem / haer oude fok / met kruyt / loot / roers / musketten / ende ander geweer aen lant te brengen / om aldaer een tent of hutten omtrent hare schuyt / die sy aen-gebracht hadden / te maken / namen oock sommigh broot / wijn ende timmer-gereetschap mede / om de bock wat te vermaken / of sy haer inden noot mocht dienstig zijn. Om 't Schip en was soo veel waters niet / datmen een puts vol had mogen scheppen. Den 7. gingender vijf van de maets op 't lant / maer de twee keerden weder / ende drie gingen voort omtrent een paer mijlen te landewaerts in / daer sy een Revier van soet water vonden / mitsgaders oock groote menigte van hout / dat daer was komen drijven / ende eenige voetstappen van Rheeden ende Elanden / als sy niet bet konden sien / want de voeten waren ghekloost d'eene grooter als d'andere / daer door sy sulcx vermoeden. Den 9. dito quamender 's nachts twee Beeren dicht by 't Schip / maer sy bliesen Trompetten / ende schotender nae / doch en raecktense niet /

Schrickelijcke Ysbergen.

niet / door dien 't doncker was / ende sy liepen weder wegh.

Sy besluyten een huys te maken om in te verwinteren / ende vinden tot allen geluc ke hout daer toe dienende / als ook brant hout / om van koude niet te versmagten.

Den 11. Septembris was het stil weder / ende sy gingen met haer achten aen lant / wel versien van geweer / om te sien of 't oock alsoo was als de ander drie mannen geseyt hadden / te weten / datter hout omtrent de Rivieren lagh. Want om dat sy dus lange ende menighmael omghezwerft hadden / dan in 't ijs / ende dan weder daer uyt / ende nu bevonden dat sy daer vast bleven sitten / ende niet wederom (als dickmaels voor-henen) los en werden / als oock om dat het nu na den herfst ende na de winter begon te gaen / soo heeft haer de noodt ghedwonghen raedt te schaffen / ende den besten boegh / na gelegentheydt / voor wenden / om aldaer te verwinteren / verwachtende wat avontuer God verleenen soude. Sy hebben dan raedtsaem ghevonden / om te beter voor de koude ende wilde beesten beschermt te blijven / een hutte oft huys op te slaen / om sich daer inne ten besten sy mochten te onderhouden / ende voorts de saecke Godt te bevelen. Hier toe heeft sich een goede ongewaende ghelegenthendt gheopenbaert / namentlijck / dat sy aen de strant vonden leggen eenige boomen met wortelen met al / gelijk de dry mannen geseyt hadden / die daer moesten sijn komen drijven / 't sy uyt Tartarien / Moscovien / oft van elders waer / want op 't land daer sy waren gantsch geen boomen en wassen. Van dese gelegentheyt / als offe haer Godt toeghesonden ende verleent hadde / waren sy gantsch verblijdt / verhopende dat haer God noch wijders bystaen ende verlossen soude / want dit hout en diende haer niet alleen tot de timmeragie van 't huys / maer oock tot branthout / daer mede sy haer den gantschen winter onthielden / sullende anders ongetwijffelt van groote koude moeten vergaen hebben.

Drie beeren komen nae 't Schip toe / ende daer wort een van geschoten

Den 15 Septemb. in de morgenstont ginck er een man op de wacht / en daer quamen 3. Beeren / daer van d' een achter een stuck ys bleef leggen / d' andere 2. quamen op 't Schip aen / het scheepsvolck dit siende / maeckten gereetschap om die te schieten. Daer stont juyst een baly met vleesch op 't ys om te ververschen (want dicht by 't Schip was geen water) d' eene Beer stack sijn hooft in den tobbe / om een stuck vleesch daer uyt te nemen / maer 't bequam hem als de hont de worst / want hy wert in sijn hooft geschoten dat hy daer doot bleef leggen / en verroerde sich niet met allen meer. Daer sagen sy doen een seltsaem schouspel /

spel / dat den anderen stil bleef staen / en star-ooghde vast op sijn macker / als verwondert zijnde waerom hy so stil mocht blijven leggen / hy rook daer aen / en siende dat hy nu doot was / ging ten laetsten wegh / maer de maets loerden vast op hem / om te sien of hy oock weder komen soude / ghelijck hy dede / en gingh op zijn achterste pooten staen / om alsoo op haer aen te komen / dan terwijlen hy also over eyndt stont / soo schoot hem een van 't volck door den buyck / dat hy wederom op sijn vier voeten neder viel / en met een groot gekrijsch wegh liep. Den dooden Beer sneden sy den buyk op / en haelden 't ingewant daer uyt / en stelden hem over eynde op sijn vier pooten / om te laten bevriesen / van meeninge zijnde / so sy met het Schip los geraeckt hadden / hem in Hollant te brengen.

Daer na begonnen sy een slede te maken om het hout te slepen / daer sy 't huys meenden te setten. Op die tijt vroor in Zee wel twee vingeren dick. Den 16 deden sy d' eersten tocht om hout te halen / en brachten dien dag 4. balken over 't ys en snee / bykans 1. mijle weegs verre / 't vroos oock dien nacht 2. vingeren dick. Den 17. gingen sy met 13. mannen na 't hout toe / en trocken onder haer thienen 5. en 5. elck een slede voort / d' ander 3 bleven by 't hout om dat te behouwen. Sy deden gemeenlijck 2. tochten daegs / en kregen soo 't hout over hoop daer sy timmeren wilden. Den 21. was het so kout / dat sy de combuys beneden in 't ruym moesten brengen / om dat het boven alles bevroor. Den 23. sterf haer Timmerman / en sy begroeven hem den 24. onder de Cingel in een kloof van een bergh / ontrent een af-wateringhe / om dat sy niet in de aerde en konden door de groote Vorst en koude. Den 25. dito rechten sy de balken op van 't huys / en begonnen vast te timmeren / dan hadde 't Schip los geworden / souden het timmeren haest hebben laten staen / en gereet geweest zijn wederom wegh te seylen /

De Timmerman sterft.

want daer te blijven / lag haer vry swaer op 't hart / maer also haer alle hope benomen was / soo moestense van de noot een deught maken / en met lijtsaemheyt verwachten wat uytkomste God verleenen soude. Den 26. was 't een weste wint en open Zee / maer 't Schip bleef evenwel vast leggen / alsoo dat het haer meer verdriets was / als vreughde. Sy waren doen noch 16. Man sterck / en onder dat getal wasser al-te-met noch een sieck. Den 27. vroor het so geweldig / dat als sy een spijcker in de mont namen (so men in 't Timmeren veel gewoon is te doen / so bleef 't vel daer aen hangen / als men die wederom uyt de mont nam / datter 't bloet na volghde /) ja 't was so geweldigh kout / dat sy 't qualijck konden harden te arbeyden / maer den uytersten noot dede haer daer in voort varen. Den 30. was de wint O. ende O. Z. O. ende 't hadde alle dien nacht so gesneeut / als 't oock dede den gantschen dagh / dat sy geen hout mochten halen / so hoogh lagh de sneeu op malkanderen. Sy maeckten een goet vier by 't huys om de aerde t' ontdoyen / en die rontom het huys in te stouwen / op dat het alsoo te dichter zijn soude / maer 't was vergeefsche moeyte / want de aerde was soo hart ende diep bevroren / dat syse niet ondoyen en konden / of 't soude haer al te veel houts gekost hebben / soo dat sy 't moesten laten staen.

Vroege ende geweldige vorst.

Den tweeden Octobris rechten sy het huys op / ende setten daer boven een Mey-boom van bevroren sneeuw. Den 5. dito was de Zee heel open van 't Ys so verre als sy sien konde / maer lagen noch even stijf bevroren / ende 't Schip sat wel twee of drie voet geboeyet op 't Ys / soo dat sy niet anders en konden vermerken of sy lagen tot de gront toe bevroren / het was daer vier de halve vadem diep. Des selven daeghs braeken sy het voor-onder van 't Schip op / ende met die delen dekten sy 't huys / in de middel wat hooger voor de af wateringe / ende kregen 't dien

dagh meest dicht. Den 7. braken sy 't achter onder mede uyt / om 't huys voort dicht te maken. Den 8. hadder al de voorgaende nacht so gewaeyt / 't woey oock ende sneeujachte den heelen dagh so geweldigh / dat het scheen men soude gesmoort hebben die in de locht gekomen hadde / jae 't waer eener niet mogelijk geweest al hadder zijn lijf aengehanghen / een Schips-lengde voort te gaen / want 't en was buyten 't Schip ofte huys niet te harden. Den 10. dito begon 't weer wat te beteren / alsoo dat sy weder uyt het Schip bestonden te gaen / ende 't gebeurde datter een van 't volck uyt het Schip gaende een Beer in 't gemoet liep / dien hy schier op 't lijf was eer hy 't wist / dan liep wel dapper weder te rugge nae 't Schip / ende de Beer hem nae. In 't naloopen quam de Beer ter plaetse daer sy voor-heen den Beer hadden gestelt te bevriesen / die nu al onder de snee bewelt was / maer also dat zijn eene poot noch boven uyt-stack / daer bleef dese Beer staen / ende door dit vertoeven quam de man behouden in 't Schip / roepende seer verbaest / een / Beer / een Beer. Als nu d' ander maets door zijn roepen boven quamen om nae den Beer te schieten / so en konden sy uyt haer oogen niet sien / vermits den bitteren roock / die sy gedurende 't quade weder in 't Schip besloten zijnde / geleden hadden / ende niet te lijden en soude geweest hebben om geen gelt ter wereldt / maer moesten dat noch voor de koude ende sneeu-jacht verkiesen / soo sy anders haer leven behouden wilden. De Beer vertoef de mede niet langhe aldaer / maer packte hem fluex. Den 11. brachten sy haren wijn ende anderen voorraet aen lant / ende den 12. begaven sy haer met de helft van 't volck in 't huys / doen voor d' eerste mael daer in slapende / maer leden seer groote koude / door datter noch geen kope gemaeckt en waren / ende sy niet te veel decksels en hadden / konden oock geen vier houden / vermits de schoor-steen noch niet ghemaeckt en was / daer door het seer bitter roockte. Den 13. gingen sy onder haer vrien nae 't Schip / ende laden een slede met bier / maer als sy die meenden na 't huys te gaen slepen / ontstacker onversiens so geweldigen wint / onweder ende koude / dat sy haer wederom moestē in 't Schip begeven / vermits sy het buyten niet harden konden / moesten daerom het Bier oock buyten op de slede laten leggen; 's anderen daeghs vonden sy de Tonne daer 't in was / zijnde een Ioopenvat / aen den bodem in stucken gevrooren / ende 't Bier datter uyt liep vroor so vast aen den bodem toe / als of het met eenig vast houdende lijm daer aen hadde gehecht geweest / sy stelden de tonnen in 't huys op den bodem / ende droncken die voor eerst ledigh / maer moesten 't Bier smelten / want daer was nauwelijcx eenig onbevroren nat in de ton / doch in dat selvighe was de gantsche kracht van 't Bier / also dat het veel te sterck was om drincken / ende 't geene bevroren was smaeckte als water / daerom menghden sy 't als 't gesmolten was onder malkanderen / maer 't was heel krachteloos ende smaeckeloos. Den 16. dito hadder 's nachts een Beer in 't Schip geweest / maer tegens den dagh / als hy 't volck hoorde / was hy weder daer uyt geloopen. Op den selven tijt braken sy de kajuyt wegh / om de deelen te besigenaen het Portael / dat sy doen begonnen te maken. Den 18. haelden sy 't broot uyt de schuyt / die sy op 't Lant gesleept hadden / als mede den wijn / die noch niet seer bevrosen was / hoe wel sy wel omtrent ses weeken daer gelegen hadden / ende het dickmaels seer hart gevroren hadde. Den 19. dito warender niet dan twee man ende een jongen t' Scheep / ende daer quam een Beer die met gewelt wilde in 't Schip wesen / waer door het volck seer verschrickt waren / ende sagen elcx om een goet heen komen / de twee sprongen in 't ruym / ende de jonge klam in 't fockewant: Middelertijdt quamen

quamen eenighe van de maets van 't
huys na 't Schip toe / 't welck de Beer
siende quam stoutelick tot haer aen /
maer sy schoten hem met een Musquet/
ende doen liep hy wegh. Den 20. qua-
men sy om 't Bier voort uyt het Schip te
halen / ende bevonden datter sommighe
vaten in stucken gevroren waren / ja de
Yzere reepen om de Yoopen-vaten wa-
ren mede stucken gebroken. Den 24. dito
quam de reste van 't volck / te weten
acht personen in 't huys / ende sleepten
een sieck man / die seer teer ende swack
was / op een slede. Sy sleepten oock met
grooter moeyte ende arbeydt haeren
scheeps bock aen 't huys / ende keerden
den bodem om hoogh / om den selven in
tijdt ende wijle te moghen gebruycken.
Daer na siende dat het Schip even vast
bleef sitten / ende datter geen ding min te
verwachten was als openinghe van 't
water / soo brachten sy 't werp-ancker
weder 't scheep / op dat het onder de sneeu
niet verlooren soude worden / ende haer
teghen de Somer noch dienen mocht /
want sy hadde noch altijt hope tot God /
dat hy door 't een of 't ander middel haer
teghen de Somer noch nae huys soude
helpen.

Staende desen tijt / alsoo hun de Son

(het hooghste ende beste goet dat sy sien
konden) began te begeven / so haelden sy
met allen vlijt alle dage noch sleden met
goet uyt het Schip in 't huys / als eet-
waer / drincken / ende alles wat sy tot de
toe-rustinghe van de schuyt ende bock
mochten noodigh hebben. Als sy nu op
den 25. Octobris de leste slede geladen
hadden / ende in de seelen stonden om die
voort te trecken nae 't huys / so keeck de
Schipper eens om / ende sagh drie Bee-
ren achter 't Schip nae 't volck toeko-
men / riep derhalven / verbaest sijnde / seer
luyde / om de Beeren te vervaren: De
maets spronghen flux uyt de seelen om
sich tegen dat onverhoede quaet ten be-
sien sy mochten te beschermen: Daer la-
gen t' allen gelucke twee Helbaerden op
de slede / daer van kreegh de Schipper
ende Gerrit de Veer elck een / ende stelden
sich so ter weer / d' andere liepen al haer
beste na 't Schip / ende in 't loopen viel-
der een in een scheur tusschen 't Ys in /
't welck eyselijck om sien was / want sy
meynden alle dat de Beeren tot hem in-
geloopen ende hem verslonden souden
hebben / maer God gaf dat de Beeren
na 't Schip toe liepen achter 't volck dat
derwaert aen was gevloden. De Schip-
per middelertijt / Gerrit de Veer, ende de
man die in de scheur Ys gevallen was /
liepen voor 't Schip om / ende quamen

Beren-strijdt.

[illegible]

[illegible] Den 27. schooten sy een witte Vos / die sy aten / ende smaeckte ghebraden wylde seer als de konijnen doen. Den selven dag stelden sy ook haer Oorloge weder dat de klock sloeg / ende maeckten een lamp toe om 's nachts over te branden / daer toe sy gebruyck- ten het gesmolten vet van den Beer. Den 29 haelden sy Cingel van de strant met sleden / en stroyden het over 't zeyl dat over 't huys lag / op dat het so veel te dichter ende warmer wesen soude / want de deelen lagen ongebroken op 't huys / also sy door 't quaet weder belet waren die te brijsen.

Den eersten Novembris sagen sy de Maen opgaen / als 't doncker begon te worden / in 't Oosten / ende de Son ging noch effen so hooge boven den Horizont / dat sy hem noch sien konden. Den 2. dito sagen sy hem opgaen in 't Z. Z. O.

[illegible] Son haer verlaten hadde / sagen sy we- derom dagh ende nacht de Maen son- der ondergaen / also sy in haer hooghste teycken gingh. Den 7. dito was 't duy- ster weder / ende men konde de nacht van den dagh qualijck onderkennen / sonderling om dat haer Horologie stil ge- staen hadde / daer door sy vermoeden geen dagh als 't alreede dagh was: Sy hadden dien nacht uyt de koy niet ge- weest dan om haer water te maecken / daerom wisten sy niet wel of 't light dat sy sagen van de Maen oft van den dagh was / ende hadden daer van onder mal- kanderen veel dispuyten / maer als 't al om quam / so was 't wel op 't hooghste van den dagh. Den 8. deelden sy 't broot onder malkanderen om / ende elck man kreeg vier pont ende thien loot in de acht dagen / daer sy voor heenen maer vijf of- te ses daghen mede toequamen / vleesch ende visch was haer noch geen noot om te deelen / maer dranck hadden sy niet Omdee- ling van broot en de dranck

veel/

veel / daer van moestense by-legghen / want het Bier dat sy noch hadden / was meest al de kracht uyt gevroren / alsso dat het gantsch smaeckeloos was / ende dan wasser noch een goet deel gespilt. Den
Vossse-val. 11. stelden sy een ronden hoep toe met kabel-garen als een net t' samen gebreyt om Vossen te vangen soo dat men in 't huys mocht toe halen gelijck een val / als de Vossen daer onder quamen / ende vingen op die tijt een Vos / daer onder. Den 12. begonnen sy de Wijn mede uyt te deelen elck twee loockjiens daeghs / voorts moesten sy gestadig water drincken / dat sy smolten van de snee / die sy buytens huys haelde. Dē 18. sneet de Schipper een pack grof wolle Laken op / en deelde dat elk na sijn behoefte / om van de koude beter beschermt te zijn.

Den 19. is de koffer met Linde-laecken geopent / ende onder de maets uytgedeelt tot Hembden / want de tijt begaf sich alsoo / dat men allerley middelen moest gebruycken / tot onderhoudinghe des lichaems. Den 20. so 't moy ende stil weder was / wiesschen sy hare Hembden / maer 't was so kout / dat als sy die gewassen ende gewrongen hadden / soo bevrorense uyt het warme water so stijf / dat al leyde mense by een goet vyer / soo ontliet de zyde die by het vyer lag / maer die van 't vyer bleef even stijf bevroren / alsso dat syse wederom in 't heet siedende water moesten leggen / soudense ontdoyen. Den 22. hadden sy noch 17. Koeyenkasen / daer van aten sy den eenen in 't gemeen / ende van d' andere wert elck een toegedeelt voor sijn portie / die hy tot sijn nootdruft recken mocht als 't hem goet docht. Den 23. dito / door dien sich de Vossen meer als voor henen vertoonden / so maekten sy eenige sprengen van dicke plancken / daer sy steen op leyden / ende bestaken 't rontom met eynden van sparren in de gront / dat de Vossen daer niet onder door mochten graven / en vingen so al-te-met sommige Vossen. Den 24. gingen sy met haer vieren in 't badt / door dien sy haer qualijck gevoelden / ende als sy daer uyt quamen gaf haer de Barbier een purgatie in / dat haer groot goet dede. Den 25. 27. ende 28. viel soo geweldigen sneeu-jacht / dat sy gantsch ende gaer in 't huys beset waren / ende niet daer uyt konden komen / maer alle haer dingen binnens huys moesten doen maer den 29. was 't moy klaer weder / so dat sy haer selfs uyt het huys groeven met de sneeu wegh te schoppen / krijgende soo ten lesten een deure klaer / waer langs sy uyt kropen / ende buyten komende vonden alle hare vallen oft sprengen onder de snee bedelt / die sy mede schoon maeckten / ende vingender op dien dagh noch een Vos in / welcke haer nu niet alleen diende tot spijse mitsdien sy niet veel te bicken hadden / maer van de Vellen maeckten sy mutsen dight om 't hooft toe / om van de felle koude wat beter beschermt te zijn.

Den eersten Decembris werden sy weder gantsch toegestopt van de sneeu / ende door die oorsake rookte het mede so bitterlijck / dat sy seer qualijcken konden vyer maeken / ende bleven daerom meest den tijt in de koy / dan de Kock moest ter noot vyer maken om te kooken. Den 2. maeckten sy eenige steenen heet die sy den anderen gaven in de koyen om de voeten te verwarmen / want de koude ende rook waren beyde onlijdelijck. Den 3. mochten sy in hare koyen leggende het Ys in de zee wel horen kraken / ende gaf een schrickelijck geluyt / so dat sy vermoeden dat als dan de groote Ys-bergen op malkanderen stouwen ende schuyven / die sy so veel vadems dick in den Somer hadden sien leggen. Ende alsoo sy dese 2. oft 3. daghen / vermits den bitteren rooch / niet so veel vyers en maekten als wel voor heen / so vroort so geweldig binnens huys / dat het aen de wanden ende solder / ja selfs in de Koyen daer sy lagen wel twee vingeren dick bevroren was. Sy stelden oock het Sandt-glas van twaelf uren toe / daer op gestadig wacht

gehouden wert/ op dat sy haer in den tijt niet en souden vergissen / want de koude was so groot / dat het Uur-werck niet gaen en konde / al hingmen schoon daer meer gewicht aen als voor heen. Den 6. dito was 't soo geweldigh kout / dat de maets malkanderen deerlick aensagen/ vreesende so 't also voortaen noch kouder soude worde/dat sy van de koude souden hebben moeten vergaen / want wat vyer dat sy maeckten so konden sy haer evenwel niet verwarmen / jae de Zeréсhe Secke (die doch soo heet is) bevroor gantsch seer/ soo dat mense over 't vyer most smelten : als 't deel-dag was/ ende sy om den tweeden dagh elck omtrent een half pintjen daer van tot haer deel kregen/ daer mede sy haer soo lange moesten onderhouden/ oft anders water drincken/ dat immers met de koude niet wel over een en quam/ ende niet en behoefde met sneeuw gekoelt te worden/ want die wasser de moeder van.

Felle koude.

Sy leggen vier aen van steenkoolen / dat haer by nae 't leven kost.

Den 7. was 't noch even quaet weder/ ende also sy onderlinge raetslaegden hoe sy 't best aenleggen souden om de koude te wederstaen / soo wasser een die gaf voor/ datmen de steen-koolen/ die sy mede gebracht hadden uyt het Schip/ nu ter uyterster noot gebruycken soude / en daer vyer van maken/ also 't een heeten brant was / ende lange duerde : Op den avont leyden sy een goet vyer daer van aen / dat groote hitte gaf/ maer sy hadden sich niet gewacht voor de weerstuyt/ want overmits de warmte haer so wel verquickte /. vonden sy (om die lange te houden) raedtsaem alle de deuren ende de schoorsteen dicht toe te stoppen / ende ginghen alsoo elcx na sijn koye om te slapen / wel gemoet zijnde door de verkregen warmte /ende langhe tijdt met malkanderen pratende : Maer in 't eynde beyingh haer (doch den eenen meer als den anderen) een groote duyselinghe / 't welck sy eerst gewaer werden door een die siek was / ende daerom sulcx te min verdraghen mocht. Als sy nu alle seer banghe werden/ kropen eenige die noch de kloeckste waren uyt haer koyen/ ende stieten eerst de schoorsteen open / ende daer na de deur / maer die de deur open dede viel daer by in zwijm / ende storte op 't sneeu neder/ 't welck hoorende Gerrit de Veer, als met zijn kop naest aen de deur leggende haelde flucx edick / ende wreef hem die in sijn aensicht/ soo dat hy noch bequam. De deuren gheopent zijnde / werden sy alle wederom door de koude verquickt / die haer te vooren soo harden vyant geweest hadde/ souden anders ongetwijfelt alle als in een zwijm ghestorven hebben. Daer nae gaf haer de Schipper/ als sy nu tot haer selfs wat gekomen waren / elck een dronck wijns om 't hart wat te stercken. Den 9. 10. en 11. was 't helder klaer weder / ende de locht vol sterren / maer so onlijdelijck kout/ dat het den onversochten qualijck gelooven soude/ want de schoenen bevroren 't volck soo hart als een hooren om de voeten / soo dat sy niet langer eenige schoenen konde gebruycken/ maer maeckten wijden klompen / het bovenste van schapen vellen daer sy met drie ofte vier paer socken over malkanderen getrocken mochten in gaen/ om also de voeten te verwarmen / want selfs de kleederen op haer lijf waren van den vorst wit uytgheslaghen ende berijpt/ ende so haest sy wat lange buyten 't huys bleven/ so vroren der blaren ende buylen aen haer aensicht ende ooren. Den 14. dito namen sy de hooghte van de rechte schouder van de Reus / doen hy stont Z.Z.W. wel so westelijck / ende bevonden des Pools hooghte 76. graden. Den 18. ginghen sy met haer seven mannen nae 't Schip om te sien hoe het daer gestelt was/ ende bevonden dat het water in 18. daghen (dat sy daer niet gheweest waren) een duym gewassen was / hoe wel het geen water/ maer ijs was/ dat bevroor so dra als 't boven quam/ gelijck oock de Toelasten die sy met water uyt Hollandt mede genomen hadden tot de grout toe

bevroren

bevroren waren. Den 24. dito / zijnde Kers-avondt / groeven sy haer uyt het huys / 't welk nu meest alle dage te doen was / ende saghen veel open waters in zee / want sy hadden 't ijs genoeg hooren kraken / ende hoe wel datter geen dag was / so konden sy evenwel noch so verre sien.

Op Kers-dagh was 't noch al quaet weder / doch soo hoorden sy evenwel de Vossen over haer huys loopen / 't welck sommige seyden een quaet teycken te wesen / ende als men vraegde waerom / soo werter geantwoort / om dat mense niet in de pot oft aen het Spit en mocht steken / want dat hadde dan een goedt teycken geweest. De koude was alle dagen so groot / dat het vyer nau hitte gaf / want als sy haer voeten nae 't vyer staken / soo verbranden sy eer haer kousseu dan sy de warmte gevoelden / soo dat sy stadigh genoeg te doen hadden met lappen / jae hadden sy 't niet eer gerooeken als gevoelt / soudense eer gantsch verbrandt hebben / dan sy 't gewaer geworden hadden.

Na dat sy nu aldus met grooter koude / perijckel ende ongemack het jaer ten eynde gebracht hadden / zijn sy voort getreden 't jaer nae de geboorte onses Heeren Jesu Christi 1597. 't welck gelijcken ingangh gehadt heeft met den uytgang des jaers voorleden / want het weer bleef even quaet ende kout. Sy begonnen seer op de selve tijdt haeren Wijn by kleyne maetkens uyt te deelen om de twee dagen eens / ende also sy besorgt waren dat het noch langhe aenloopen soude eer sy van daer souden raecken (waer toe somtijdts gantsch kleynen moet hadden) so spaerden de sommighe noch den selven Wijn so langh als sy mochten / om ter noot altijdt wat in voorraet te hebben. Den 4. Januarij staecken sy (om te weten hoe de wint was) een halve lancie boven uyt de Schoorsteen met een kleyn doecken oft 't vleugeltjen daer aen / maer moesten stracx daer nae sien hoe 't uytwaeyde / want so dra als 't uytstak / was 't so stijf bevroren als een houdt / en konde dan niet draeyen noch uytwayen. Den 5. het weer wat besadigt zijnde / groeven sy haere deur weder open / na dat sy nu ettelijke dagen na malkander hadden beslotē geweest / ende niet een hooft mogten uytsteecken: Sy maeckten oock alle dingh wederom klaer / haelden hout in / ende kloof dent / waer met sy den gantschen dagh doende waeren / om immers so veel in voorraet te hebben als 't doenlijk was vreesende of sy wederom mochten alsoo besloten worden. Als sy nu den gantschen dagh dus geslooft hadden / werden sy gedenckende dat het drie Koninghen avont was / ende begeerden aen den Schipper / dat sy tusschē al haer verdriet sich eens wat vermaeken mochten / daer toe by-brenghende den Wijn die sy verspaert ende in voorraet hadde / ende Panne-koecken met Oly backende van omtrent twee pont Meels / dat sy mede genomen hadden om de kardoesen te pappen / waer met sy so vrolijck waren als of sy t' huys een heerlijcke maeltijt gehadt hadden: Sy deelden oock briefkens uyt / ende de Constapel was Coningh van Nova Sembla, een Landt dat wel twee hondert mijlen langh is / tusschen twee Zeen besloten.

Den 10. Januarij bevonden sy dat het water in 't Schip wel een voet gewassen was. Den 12. namen sy de hoogte van Oculus Tauri, een wel-bekenden sterre / ende bevonden dat dese metinghe met die van eenige andere sterre / als ook van de Sonne wel over een quam / ende dat sy aldaer waeren op de hooghte van 76. graden / eer hooger dan laeger. Den 13. was 't klaer ende stil weder / ende sy konden doen mercken dat het licht van den dagh begon te meerderen / want sy liepen uyt en schoten de kloot / die sy voorheen niet hadden konnen sien loopen. Van doen voort gingen sy altemet buytens huys / om haere leden wat te versterken met gaen / werpen / ende loopen /

pen / op dat sy niet verkommen souden / ende begonnen eenighe rondigheydt aen de lucht te sien / als een schijnsel oft voorbode van de toekomende Son: Daer quam ook wat meer warmte over dag / soo datter / als sy een goet vyer aen hadden / altemet van de wanden ende solder van 't huys / groote stucken ys vielen / ende het in hare kojen ontliet / dat voor heen niet gheschiet en was / hoe groote vyeren dat sy oock maeckten / doch des nachts vroor wederom even hart. Den 18. dito / vermits haer brandhout vast begon te minderen / leyden sy weder steen-koolen aen / maer sonder de schoorsteen te stoppen / daer en voeren sy niet qualijck mede / maer achteden 't evenwel beter de koolen te houden / ende het hout wat spaerlijcker aen te leggen / om dat de koolen haer in toekomenden tijt / als sy met de open schuyten naer huys souden varen / meer dienstelijck konden zijn. Ende also 't broot al-te-met begon te krimpen / door dat sommighe tonnen haer volle wigt niet en hadden / so moesten men de uytdeelinge oock wat verminderen / ende die te vooren met sparen wat over gehouden hadden / mochten 't nu daer wel inbrocken. Het Vossen vangen begon oock te minderen / 't welck een voorboode was dat de Beeren haest souden weder komen / so sy namaels gewaer werden.

Wederkomst van de Son / die sy nu in 11 weken ende 5 dagen niet gesien en hadden.

Den 24. Januarij was 't mooy klaer weder / ende Iacob van Heemskerck met Gerrit de Veer ende noch een derde zijn gegaen na de Zee-strant aen de zuyt-zijde van Nova Sembla, alwaer Veer, buyten haer aller gissinge / alder eerst sagh de kim van der Sonne / daer over sy flucx wederom naer huys spoeden / om 't selve Willem Barentsz ende d' andere maets voor een blijde tijdinghe te verkondigen: Willem Barentsz als een kloeck ende ervaren Stuurman / wilde dat geensins gelooven als omtrent noch 14. daghen voor den tijdt zijnde dat sich de Sonne daer op die hooghte openbaren soude: Daer tegen stackten sy haer die de Sonne gesien hadden / ende hier over geschieden verscheyden weddingen. Den 25. ende 26. was 't mistigh weder / so dat men niet sien konde / ende hierom meenden de gene die contrarie gewet hadden / dat sy 't gewonnen hadde / maer op den 27. klaerde 't weer op / ende doen sagen sy al te samen de Son in syn volle rondigheydt boven den Horizon / daer uyt genoeghsaem bleeck dat sy die den 24. oock gesien hadden. Maer also hier tegen wort voorgewent / dat dit strydt teghen 't gevoelen van alle oude ende nieuwe Scribenten / jae tegens de loop der nature / ende soo ter Aerden als ooch des Hemels rondigheyt / daerom sommige seggen / dat vermits daer in lange geen dagh geweest hadde / de maets sich moesten verslapen / ende quade gissinghe gemaeckt hebben / so hebben sy / op dat niemant haer en bedencke als of sy daer aen twijffelden / indien sy dit met stil-swijgen lieten voor-by gaen / gaerne reeckenschap willen geven van dit haer segghen / om alsoo te bewijsen dat sy in haere metinge ende reecheninghe vast gaen. De Son doe sy hem eerst saghen was in Aquario in den 5. graedt / ende 25. minuten / ende hy behoorde vertoeft te hebben / nae haer eerste gissinge / tot den 16. graet / ende 27. minuten / eer hy hun aldaer op de hoogte van 76. graden soude verschijnen.

Den voorsz 26. dagh Januarij werdt de siecke man die sy onder haer geselschap hadden heel zwack / ende gevoelde hem seer qualijck / want hy hadde een lang ende suur leger gehad: Sy vertroosten hem naer vermogen / met wat goets voor te seggen / ende hy stierf een weynig nae middernacht. Den 27. groeven sy 's Morgens een kuyl in de sneeu by 't huys / maer 't was so geweldig kout / dat sy niet langhe buyten en mochten harden / ende malkanderen t' elkens moesten verpoosen / immers kregen ten laetsten noch seven voet dieyte / daer sy de doode man in begraven mochten: Daer

Een man sterft.

wae deden sy een maniere van een lijck-predicatie met lesen en Psalmen te singē/ gingen met het Lijck uyt / ende begroeven. Den 31. was 't mooy stil weder/ ende sy sagen de Son heel klaer schijnen / 't welck haer seer verheughde.

Den 1. 2. 3. 4. 5. 6. ende 7. Februarij was 't doorgaens quaet ongestuymigh weder / daer door haer de moet al te met weder wat begaf.

Den 8. dito/ begont weder te beteren/ ende sy sagen de Son rijsen in 't Z. Z. O. ende gingh onder in 't Z. Z. W. wel verstaende op 't Compas dat sy by haer huys gemaeckt hadden van 't Loot/ ende gestelt op den rechten Meridiaen aldaer / anders scheeldent op haer gemeene Compassen twee streken ruym.

Den 12. Februarij wast klaer weder ende stil / de wint Z. Doen hebben wy

onse Vallen ende Sprenghen wederom schoon gemaeckt / midlertijt quam'er een grooten Beer tot ons na't huys toe/ daer deur wy ons alle nae huys toe haesteden/ ende leyden op hem aen/ uyt onse deur met Roers ende Musketten / ende also hy recht op onse deur quam/ so wert hy getreft ende door in sijn borst geschoten dattet deur sijn hert achter aen den staert uyt quam/ deurt gantsche lijf heen also dattet loodt so plat was als een kopere duyt die men met hamers plat slaet. De Beyr dit voelende / dede noch een dapperen sprong achter uyt / en liep ontrent 20. oft 30. voeten van't huys af/ ende bleef daer leggen. Doen liepen wy alle flucx ten huyse uyt na den Beyr toe/ ende vonden hem noch levendich/ dat hy sijn hooft noch na ons toe op-beurde/ als oft hy sien wilde wie 't hem gedaen hadde: maer wy hem noch niet vertrouwende/ diens kracht wy wel eer beproeft hadden/ schoten hem noch met twee musketten int lijf/ daer deur hy stierf/ ende wy sneden hem den buyck op / ende haelden 't inghewant uyt/ ende sleepten hem by 't huys/ daer na vilden wy hem ende haelden daer wel hondert pont smeers uyt / dat wy smolten ende in de lampen branden/ 't welck ons seer dienstich was: want wy dat nu wat te ruymer aentasteden / ende branden de lampen doen nachten over/ dat wy te voren deur gebreck van 't smout niet mochten doen / ja elck in sijn kop brande tot sijn gelieven een lampe. De huyt was lang negen voeten/ breedt seven voeten.

Den 13. Febr. wast schoon klaer weder niet een harden Westen wint/ ende hadden doen meer lichts binnens huys

deur 't branden van de lampen / dat wy alleen niet met lesen ende anders den tijdt beter konden deur brengen/ als wel doen doe wy den nacht ende dag deur de duysternisse qualijck konden onderscheyden ende geen lampen gestadich branden.

Den 14. Februarij wast klaer weder/ met een harden Westen wint voor den middach: maer nae de middach wast stil. doen gingen wy met ons vijf personen na 't Schip om te sien hoe 't daer gestelt was / ende bevonden dattet water in't Schip vermeerdert was / doch niet veel.

Den 15. Februarij wast quaet weder/ ende waeyde een vliegenden storm uyten Z.W. met gheweldigen jachtsneeu/ also dattet gantsche huys wederom toe stoof.

Inder nacht quamen de Vossen na het doode aes vanden Beyr by 't huys/ daer deur wy bevreest werden/ dat oock alle de Beyren die daer ontrent waren na ons toe souden komen / also dat wy raetsaem vonden dat wy het aes diep onder 't sneeu souden begraven/ soo drae wy buyten 't huys souden komen.

Den 16. Februarij wast noch al effen quaet weder / ende jacht-sneeude met een Z/W. windt. Desen dach wast Vastelavont / ende wy vermaeckten ons een weynich in onse druck ende swaricheyt / elck bracht een rantsoentjen wijns by tot een gedachtenis dat de winter af nam/ ende de vrolijcke tijt nakende was.

Den 17. Februarij wast moy stil weder met een donckere lucht / de wint Z. Doen maeckten wy onse deur wederom op / ende scheptent sneeu wech / ende smetent aes in't gat daer wy 't hout uyt ghehaelt hadden / ende bescheptent daer onder / om de oorsaeck wech te nemen/ dat de Beyren niet na ons toe souden komen. Wy stelden mede de springen wederom toe/ om de Vossen te vangen.

Op den selfden dach gingen wy met ons vijven noch eens nae 't Schip / om te sien hoe 't daer ghestelt was/ ende bevondent meest in eenen doen / siende in't Schip veel voet-stappen van Beyren/ als of sy deur ons afwesen/ 't selfde voor haer ingenomen hadden.

Den 18. wast quaet weder met een Z.W. wint ende veel jacht-sneeu/ ende groote koude. Inder nacht alsoo wy Lampen branden / ende sommighe laet wacker waren/ so hoorden wy boven op ons huys eenige beesten trappen/ 'twelk deur 't sneeu meerder scheen alst wel was/ soo hardt kraeckte het sneeu dattet groot geluyt gaf also dat wy meenden dattet Beyren waren maer alst dach geworden was / soo vonden men anders geen voet-stappen dan van Vossen/ dat wy meenden dat Beyren waren gheweest: want de nacht die eensaem ende eyselijck in hem selfs is / die maeckte 't gene dat eyselijk scheen/ nog eyselijker.

Den 19. Febr. wast stil/ met klaer helderen lucht / de wint Z/W. Doen hebben wy de hoochte van der Sonne ghenomen / dat wy in menighen tijdt niet hadden konnen doen / vermits dat den Horisont niet claer was / soo mede om datse soo hooch niet en gingh / noch soo veel schaduwe gaf als men op den Astrolabium behoefden / soo hebben wy een instrument toegestelt / wesende een half ront/ op d' eene helft 90. graden geteyckent / daer aen hangende een draetjen met een lootjen / gelijk de water-passen hebben/ daer mede hebben wy des Sons hoochte ghemeten als hy op't hoochste was / ende bevonden datse verheven was boven den Horisont 3. graden/ sijn declinatie was 11. graden 16. minuten/ de selvighe gevoecht tot de genomen hoochte / so ist 14. graden 16. minuten/ die getrocken van de 90. graden blijft des Pools hoochte 75. graden 44. minuten. Ende alsoo de voorgenoemde hoochte van drie graden genomen is aen de onderste kant des Sons/ soo moet men de resteerende 16. minuten voeghen tot des Pools hoochte / ende blijft dan effen 76. graden/ ghelijck alle onse meetinge voor heen geschiedt zijn.

Den

Den 20. Februarij wast quaet weer met geweldigen jacht-sneeu uyten Z/W. ende waren daer deur wederom in't huys beset/ als dickwils voorheen.

Den 21. dito hadden sy gantsch geen hout meer/ende also 't quaet weder was met harde wint ende dicke jacht-sneeu / so moesten wy hier en daer sommig hout ergens af breecken / ende opsoecken dat onder de voeten vertreden lag/ daer men in de ruymte niet op gegist en hadde.

Den 28. haelden sy onder haer thienen noch een slede houts met geen minder arbeyt ende moeyte als te vooren / want een van de maets mocht haer langer niet helpen / door dien hem een van sijn groote teenen het voorste lit afgevroren was.

Den 8. Maert konden sy in 't N. O. in de zee gantsch geen Ys sien/waer door sy wel vermoeden dat in 't N. O. van haer een ruyme Zee wesen most.

Den 16. April/in der nacht quam der een Beer na 't huys toe / dies sy haer beste dede te schieten / maer door het damp weder / ende 't kruyt vochtigh was / soo weygerde 't Roer los te gaen. De Beer quam wel stout aen de trappen af nae de deur van 't huys/ ende poogde daer in te breken maer de Schipper hiel de deur toe/ dies hy te rugge keerde. Omtrent twee uren daer na is hy weder gekomen ende op 't huys geklommen/daer hy sulken gebaer maeckte dat het schrickelijck om hooren was/ komende eyndelijk aen de Schoorsteen/ende daer so grooten gewelt bedrijvende dat het scheen hy soude de Schoorsteen om verre gesmeten hebben / hy scheurde 't zeyl datter om vast gemaeckt was ende stelde een eysselick getier / doch gingh ten lesten wederom heenen sijns weeghs.

Den eersten May koockten sy haer leste Vleysch dat sy lange gespaert hadde ende was noch soo goet dat de leste beet haer so wel smaeckte als d' eerste / doch had evenwel dese mangel dat het niet langer dueren wilde. Den 2. woeyt een geweldighe storm uyt de Z. W. also dat de Zee meest al klaer wert van 't Ys/ daer door sy begonnen te jancken nae Hollandt / want sy daer lange genoegh huys gehouden hadden: Ende alsoo de beste spijs / die haer de meeste sterckheyt gaf/ als Vleysch / grutten ende anders / haer nu ontbrack/ ende sy nochtans wat sterck behoefden te wesen/om den aenstaenden arbeyt te verdragen/ so heeft de Schipper de reste van 't Speck onder haer om gedeelt / zijnde een kleyn vaetgen met pekel-Speck/ daer van sy elck kregen twee oncen daeghs / drie weken lang duerende/maer doe was't mede op.

Den 4. gingen sy met haer vijven nae 't schip/ende vonden 't vast rontom in't ijs leggen meer als te voren/ want omtrent half Maert lag het maer 75. treden van 't open water/ ende nu wel 500. 't welck haer geen kleyne vrees aen en bracht hoe sy t' avont oft morghen de schuyt ende bock daer door ofte daer over in 't water souden brengen.

Den 29. gingen sy onder haer 10. nae de schuyt om die omtrent het huys te vertimmeren / doch vonden die gantsch diep bewelt in de sneeu / daer syse met grooten arbeyt ende moeyte noch uytgroeve/ maer so syse meynden na't huys te slepen/konden sy (vermits sy te swack ende uytgeteert waren) 't selve niet doen daer door sy gantsch versuft ende moedeloos werden / duchtende dat sy daer in souden moeten blijven steecken/ maer de Schipper vermaendese elck wat meer te doen als hy mocht / dewijl haer leven ende wel-vaert daer aen hingh. Den 3. Juny/so sy nu wederom wat stercker geworden ende van de siecte gebetert waren / arbeyden sy met alle macht aen den bock / die sy eyndelick vaerdigh kregen.

Den 12. gingen sy gelijckelijck henen met bijlen / houweelen ende allerley gereetschap daer toe dienende/om den weg wat te effenen waer langhs sy de schuyten nae 't water souden slepen / daer sy

[illegible]

Den 13. Junij was 't goet weer / ende de Schipper is met de timmer-luyden nae 't Schip gegaen / alwaer sy de schuyt ende boot weer gereet gemaeckt ende toe-gerust hebben / datter nu niet anders aen ontbrack / dan te water te brenghen. De Schipper met de ghene die by hem waren / siende dat het open water was / ende een goede windt uyt den westen / heeft Willem Barentsz. die langhe sieck geweest was / te kennen gegheven / dat hem raetsaem docht om van daer te varen / ende besloten doen onderlinghe met de gemeene maets / dat men de schuyt ende boot souden te water brengen / ende in den name Godts de reyse aenvaerden van Nova Sembla naer huys toe. Willem Barentsz. heeft te voren een kleyn cedelken geschreven / ende 't selve in een Muskets mate gedaen / in de Schoorsteen op-gehangen ; met een kort verhael hoe sy uyt Hollandt daer gekomen waren om te seylen naer China, ende wat haer aldaer

[illegible] gemaeckt. Doe dat sy nu hier in alles veerdigh waren / so hebben sy de schuyt ende boot in 't water gesleept / met noch elf sleden met goet / so victualie ende waren als koopmanschap / die sy met alder neersticheyt hebben gesocht te bergen / te weten 6. packens met fyn wolle Lakens / twee packens fluweel / twee koffertjens met gelt / twee harnas-tonnen met het volcx goet / derthien tonnen broots / een ton soete-melckx kaes / een zijde speck / twee tonnekens olie / ses kleyne vaetjens met wijn / twee vaetjens edick / ende voorts der boodts-luyden kleeren ende anders / so dat men 't goedt over hoop siende / souden geseyt hebben / ten hadde niet in de schuyten gemocht. Dit gedaen zijnde hebben sy eerst Willem Barentsz. ende daer nae Claes Andriesz. die beyde sieck waren / op een slede gesleept nae 't water/

water/ ende in elcke schuyt een siecke gedaen: Doen heeft de Schipper beyde de schuyten aen den anderen doen leggen/ ende de Maets doen onderteyckenen 't schrift dat hy gemaeckt hadde: Ende op den 14. Junij 1597. smorgens omtrent de ooster-Son/ zijn sy op Godts genade van 't landt van Nova Sembla en 't vaste Ys af-gescheyden met een Weste wint/ zeylende dien dagh tot aen des Eylants-hoeck, maer haer eerste intrede was niet al te goet/ want sy quamen daer wederom dicht in 't Ys/ dat aldaer noch geweldigh vast lagh/ 't welk haer geen kleyne vrees en veroorsaeckte. Sy gingen met haer vieren aen lant/ om de gelegentheyt te verspieden/ en wierpen vier Vogels met steenen van de klippen. Den 15. 't Ys wat af-geweecken zijnde/ zeylden sy voor-by 't Vlissinger-hooft tot den hoeck van Begeerte. Den 16. quamen aen de Eylanden van Orangien. Daer gingen sy mede aen lant/ maeckten vier van 't houdt dat sy vonden/ ende smolten een ketel sneeu-waters/ dat sy in tonnekens deden om te drincken. Drie van haer gingen over 't Ys nae 't ander Eylant/ daer sy drie Vogels vinghen: In 't wederom komen viel de Schipper (die een van de drie was) in 't Ys/ daer hy groot perijckel leet van blijven/ want daer een geweldighe stroom gingh: Sy koockten de Vogels ende brachten die den siecken. Daer nae gingen sy weder t' zeyl/ ende omtrent den Ys-hoeck, zijnde leyde de schuyten dicht by een/ riep de Schipper Willem Barentsz. toe/ hoe 't met hem was? hy antwoorde/ al wel maet/ ick hoope noch te loopen eer wy te Wardthuys komen/ seggende voorts tot Veer, Gerrit zijn wy omtrent de Yshoeck, soo beurt my wat op/ ick moet dien hoeck noch eens sien/ hier werden sy weder rontom in 't Ys beset/ dat sy daer blijven moesten.

Varen af van Nova Sembla.

Den 17. 's morgens quam 't Ys weder soo vreesselijck op haer aen dringhen/ dat eener de hayren te berghe stonden die 't sagh; Sy en konden de schuyten niet redden/ ende meynden dat het haer laetste heen-vaerdt beduyde/ want sy dreven so schrickelick met het Ys henen/ ende worden soo dapper geknelt tusschen een schosse Ys in/ dat het scheen de schuyten souden aen hondert stucken barsten: Daer door sy de doodt elck oogen-blick voor haer oogen sagen. Eyndelick wert er geseyt/ soo sy een Touw aen 't vaste Ys konden vast krijgen/ sy souden de schuyten daer by moghen optrecken/ en alsoo uyt het quaetste van 't Ys zijn: Desen raedt was wel goedt/

Zijn in doodts noodt.

maer

Daer sy noch uyt verlost worden.

maer niemant en dorst de kat de bel aen hanghen / want het quam op den hals aen / nochtans eyschte de noot dat men 't doen most / ende 't meeste most het minste op-wegen. Veer in desen uyttersten noot zijnde / ende denckende dat het met een gedrenckt kalf goet waghen is / als de lichtste van allen zijnde / heeft bestaen een tros aen 't vaste Ys te brengen kruypende van de eene drijvende schots op d' ander / ende is alsoo door Godes helpende handt aen 't vaste Ys gekomen / daer hy de tros vast maeckte aen een hoogen heuvel. Doen trocken de ander die in de schuyten waren de selve daer by op/doen konde een man meer bedrijven / dan sy te vooren deden met haer allen. Aen 't vaste Ys komende hebbense met sneller haest de siecken daer op gebracht / over eenige lakens / ende ander gereetschap daer sy op mochten rusten / losten voorts 't ander goet uyt de schuyten / ende haelden die mede op 't Ys / waer door sy dat mael uyt de kaken des doots zijn verlost.

Den 18. hebbense de schuyten / die seer gekrenckt ende geraebraeckt waren / wederom gerepareert ende versien / alle de naden dight maeckende / ende verscheyden preseningen leggende / daer toe haer God de Heere middel van hout gaf / om 't Pick te smelten / ende alles te bereyden datter toe diende. Daer nae gingen sy te landewaert in om eyeren te soeken / daer de siecken seer na verlanghden / dan konden geen bekomen / maer vinghen vier vogelen. Den 19. bleven sy noch vast in 't Ys besloten / ende sagen gantsch geen openinghe / daer door sy 't elckens meynden het soude daer haer leste blijven worden / doch troosten haer weder met Gods genade / die haer so dickmaels verlost hadde. Den 20. dito / omtrent Z. O. Son quam de Hoogh-boots man in de bock / ende seyde / dat het Claes Andriesz geschapen was niet lange te sullen maecken : Daer op Willem Barentsz seyde / my dunckt het sal met my mede niet langhe dueren. De maets hadden weynigh vermoeden dat Willem soo kranck was / want sy saten met malkanderen en praten / Willem als in Veers Caertjen noch diversche propoosten over ende weder : in 't eynde leyde hy het Caertjen wegh / ende seyde / Gerrit geeft my eens te drincken / maer als hy ghedronken hadde quam hem sulcken qualijckheyt over / dat hy sijn ooghen verdraeyde / ende sterft soo onvoorsien haestigh / dat sy geen tijdt hadden de Schipper uyt d' ander schuyt te roepen / ende stracx naer hem sterf ook Claes Andriesz Dese doot van Willem Barentsz bracht de maets geen kleyne droefheydt aen / want hy de principale beleyder en eenige Stuurman was / daer sy haer naest God op vertrouwden.

Den 30. Juny dreef 't Ys noch even hart Oost aen door den westen wint / en daer quamen twee Beeren op een schots Ys drijvende / die sy vermoeden de selve te sijn van 's daegs te vooren: Sy stelden haer als of sy op de maets aen gewilt hadden / maer deden 't evenwel niet: Ende ontrent Z.Z.O. Son quam der noch een Beer over 't vaste Ys recht op haer aen / maer geluyt hoorende / ging hy wederom heenen.

Den 1. July wast tamelijck weer / met een W. N. W. wint / en quam een Beer tot ons over swemmen : Maer wy maeckten hem door veel roepen vervaert dat hy wech liep / ontrent Z. O. Son quam het Ys met een schrickelijck gewelt op ons aen / so dat wy onse schuyten moesten op het Ys halen met groote moeyte en perijkel van ons lijf en leven. En leede veel aenstoot van de Beeren / die om onse Victalie liepen / soo dat wy weynich rust kosten hebben : Nae dat wy eenige dagen aldaer geseten hadden / zijn vijf Mannen gegaen nae 't naeste Eylant om te vernemen offer eenighe openinghe voor handen was / want dat lange verblijven dat men aldaer vast saten / begon ons seer te verdrieten / geen

uyt-

uytkomste siende hoe men van daer soude komen.

Komende aen de schuyten hebbense ons dat alles vertelt/ende wy ynter noot moedigheyt scheppende/ hebben ons vermaent de schuyten ende 't goet te water te brenghen/ ende quamen also met grooter swaricheyt daer over in 't open water ontrent de Z. W. Son. Doen gingmen 't zeyl/ tot dat de Son was W. ten Z. ende raeckten stracx wederom in 't Ys/ daer wy de schuyten op moesten halen. Daer op zijnde konden wy 't Cruys-Eylant sien/ reeckenende dat wy daer noch ontrent een mijl af waren/ de wint was O. ende O. N. O.

Den 19. July/ aldus op 't ys sittende/ zijnder ontrent de ooster Son met ons seven mannen gegaen aen 't Cruys-Eylandt/ ende daer komende/ hebbense daer in 't W. heel veel open waters gesien/ daer deurse gantsch seer verblijdt waren/ also datse haer haesteden watse mochten/ wederom aen de schuyten te komen/ doch raepten noch eerst 300 eyeren diese met haer namen. Aen de schuyten komende/ verteldense ons hoe dat sy soo veel open waters bevonden hadden alsse oversien mochten/ hopende dat dit nu de laetstemael wesen soude dat men de schuyten over 't ys slepen mosten/ ende dat ons voortaen 't selvige niet meer gemoeten soude/ ende spraken also malkanderen een moet aen. Wy kookten de eyeren metter haest/ende deelden die onder malkanderen/ ende toghen stracx te werck ontrent Z. Z. W. Son om alle dingen vaerdich te maken/ om de schuyt ende bock te water te brenghen/ ende moesten die wel 270. treden over 't ys trecken/ dat men met grooter courage dede/ om dat wy hoopten dattet de laste mael soude zijn. In 't water komende/ zijn wy deur Godts genadige hulpe op sijn genade t' zeyl gegaen met een O. ende O. N. O. wint/ recht voor 't laken/ met een goeden voortgangh/ alsoo dat menende meester Son wy by 't Cruys-Eylandt raeckten/ seggende van de caep de Nassouwen 10. mijlen.

Ende terstont daer na verliet ons het ys/ dat men daer gants uyt quamen/ dan sagen noch wel wat in de Zee/maer dat hinderde ons niet/ ende gingen onsen coers/ W. ten Z. aen/ met een deurgaende koelte uyten O. ende O. N. O. alsoo dat wy gisten dat men in elck etmael ontrent 18. mijlen zeylde/ daer deur wy goets moets met blyschap vervult waren/ Godt danckende/ dat hy ons uyt soo veel swaricheden (daer in scheen dat men vergaen soude hebben) verlost ende gereddet hadde/ vertrouwende op sijn goetheyt/ dat hy ons noch voortaen genadich helpen soude.

Den 20. dito/ hebbende noch heerlijcken voortgangh/ zijn sy ontrent Z. O. Son gekomen voor by den Swarten-hoek ende op den avont ontrent W. Son sagen sy 't Admiraliteyts Eylandt, daer sy ontrent N. Son voor by zeylden. Hier sagen sy wel by de 200. Walrusschen op een schos Ys/ zeylden dicht by haer heen/ en jaeghdense daer af/'t welck haer by naest niet ten besten vergaen hadde/ want alsoo 't geweldige sterke Zee-monsters zijn/ soo swommense dapper tot haer aen/ als offe haer leet hadden willen wreeken/ ende baerden rontom de schuyten/ niet anders dan of sy 't volck hadden willen vernielen: Dan sy ontquamement noch door de goede koelte/ maer 't en was doch niet wel gedaen slapende wolven wacker te maken. Den 21. passeerden sy Capo de Plancio, ende Langenes. Den 22. komende ontrent Capo de Cant, is Veers volck aen landt gegaen/ om eenige Vogels ende eyeren te soecken/ doch en vonden der geen/ maer daer nae ontrent Z. Son sagen sy een klip die vol Vogelen sat/ daer zeylden sy aen/ en wierpen met steenen daer op/ dat sy 22. Vogelen kreghen/ en 23. eyeren/ die een van 't volck van de klip haelde. Ontrent Z. W. Son quamen sy weder aen een hoeck/ daer sy wel ontrent

Vogelvangh.

125. Voge-

125. Vogelen kregen / die men met de handt op haer nesten greep / waer uyt scheen dat sy voor niemant vreës en hadden dan voor Vossen ende andere wilde beesten / die tegens die hooge steyle klippen niet op en komen / want haddense voor de menschen verbaert ofte schouw geweest / sy hadden 't lichtelijck konnen ontvliegen / maer nu scheen wel / warense op de klip t' eenemael sorgeloos / die so steyl was / dat de maets in geen kleyn perijckel en waren van armen en beenen te breken / by sonder in 't af klimmen. Dese Vogels hadden elck maer een ey in 't nest / ende dat op de bloote klippen neer / sonder eenigh stroo oft ander ruyghte daer by so dat wonder is hoe sy d' eyeren in sodanigen koude konnen uytbroeden. Als sy nu wederom van lant staken / kregense recht in de windt / ende 't wasser oock so vol Ys datse naer lange laveren ende vergeeffse moeyte daer wederom in raeckten. De Schipper die met sijn schuyt vet t' zee-waert in was / siende dat sy in 't Ys waren / ende daer in noch zeylden / vermoede dat sy noch openinge sagen / (gelijck sy oock deden) daer sy nae toe zeylden / wende daerom mede na haer toe / ende quamen by malkanderen aen 't landt / daer sy een goede haven vonden / beschermt van meest alle winden. Hier gingen sy mede op 't lant ende raepten hout / daer by sy de gevangen Vogelen koockten. Den 23. dito wast doncker ende mistig weder met een N. wint / so dat sy inden selven Inham moesten blijven leggen / ondertusschen gingender eenige te landewaert in / ende vonden een deel goede Gout-steentjens. Gout-steentjens. Den 24. namen sy de hoogte des Sons / ende bevonden dat sy daer laghen op 73. graden 10. min. Sy moesten noch al aen strant blijven / ende gingen al wederom steentjens rapen / van de beste die sy noch opt gevonden hadden. Den 26. gingen sy t' zeyl ontrent Z. Son / ende also den Inham seer groot was / wiert 't wel midder-nacht eer sy daer boven quamen. Den 27. roeydense door 't gebroken Ys heenen / langs 't lant / ende quamen 's avonts ontrent de W. Son ter plaetse daer een geweldige stroom ging / daer door sy meynden ontrent [illegible] te sijn / want sagen een grooten Inham / die sy gisten dat door gingh in de Tartarische Zee: ontrent N. Son passeerde sy de Cruys-hoeck, ende zeylden tusschen 't vaste lant ende een Eylandt door.

Den 28. Julij zeylden sy langs 't lant heen / ende quamen Z. W. Son voor S. Laurens Bay ofte Schans-hoeck. Daer vonden sy om den hoeck twee Russche Lodgien

Sy vinden twee Russe Lodgien. Lodgien leggen / waer door sy ten deele verblijdt waren / dat sy eens ter plaetse quamen daer sy menschen vonden/ maer ten deele waren sy oock beducht/om dat die Menschen wel dertigh sterck waeren / niet wetende wat het voor volck mocht wesen / Wilde of andere onduytsche. De Hollanders quamen met grooten arbeyt aen landt / 't welck de Russchen siende lieten haeren arbeyt staen / ende quamen nae de Hollanders toe / doch sonder geweer. Malkanderen genaekende/ deden sy aen weder zijde/ elck op syn maniere / malkanderen groote eerbiedinge. Sommige onder haer werden de onse kennende/ ende sagense deerlijck aen / waer over de onse haer mede quamen te kennen / ende saghen dat het de selve waeren / die de reys te vooren (doen sy door de Weygats voeren) in haer Schip geweest hadden/ ende daerom/ so sy wel mercken konden / over haer ontset ende bekommert waren/siende dat sy nu so mager ende ontstelt/ met sodanige open schuytjens daer quamen swerven/ die sy doen so wel gestelt met soo heerlijcken Schip / van alles wel versien / gesien hadden.

Vonden spraeck met de Russen. Onder haer waerender twee die den Schipper ende Veer vriendelijck op de schouder sloegen / als haer noch van de voorgaende reys kennende (want niemant dan sy twee en hadder doen van de onse in de Weygats geweest) ende vraegden haer nae haer Crabble, of Schip. Sy geen Tolck hebbende / beduyden haer dat sy 't Schip in 't ys verloren hadden / waer op de Russchen seyden / Crabble propal, Dit/meynden d' onse was te seggen/hebdy 't Schip verlooren? ende antwoorden Crabble propal , jae wy hebben 't verlooren. Doen beduyden sy / datse met ons wijn in 't Schip gedroncken hadden/ daer over dat een van de maets in de schuyt liep ende tapte wat waters/ dat hy haer liet proeven / maer sy schudden haer hoofden / seggende no dobre , dat is niet goet. Daer nae is de Schipper haer naerder getreden / ende heeft hem in de mont laeten sien / om te kennen te geven dat hy met de sijne van 't scheur-buyck gequelt was / ende of sy geen raedt daer toe wisten : Sy verstonden dat de onse honger hadden / ende een van haer liep terstont nae de Lodgie / halende een ront roggen-Broodt ontrent acht pont swaer sommighe gerookte Vogels : De Schipper danckte haer / ende gaffe weder een half dozijn beschuyten / leydende twee van haer noch eens schenckende van de Wijn die hy hadde / d' ander maets gingen daer sy laghen / ende koockten by haer wyer wat beschuyts met water / om wat warms / in 't lijf te krijgen / wel blijde zijnde ende God danckende dat sy 't eerste in derthien Maenden eens wederom Menschen sagen. 's Morgens den 29. dito hebben de Russen begonnen gereetschap te maecken om wegh te zeylen / gravende uyt den cingel sommige tonnen met Traen / diese daer onder begraven hadden / ende nu t' scheep brachten. d' Onse niet wetende waer sy heenen wilden / sagen datse nae de Weygats liepen / daer over hebbense mede zeyl gemaeckt / ende volghden haer nae / dan 't werdt so mistigh ende mottigh dat sy malkanderen quijt werden : Doch zijn d'onse evenwel voort gezeylt tusschen de twee Eylanden door / tot dat sy wederom dicht in't ijs beset werden/ ende geen openingen sagen / waer door sy vermoeden ontrent Weygats te moeten zijn/ ende dat de N. W. wint het ijs aldaer in den Inham t' samen gedreven hadde : Sijn daerom met grooter moeyte wederom te rugge gevaren tot aen de twee voornoemde Eylanden / ende hebben aen 't een van dien hun Schuyten vast ghemaeckt.

Den 31. roeyden sy van dit Eylant na een ander daer twee kruyssen op stonden/ daer door sy meynden dat aldaer eenigh volk gelegen hadde op haer neeringe/ maer vondender niemant.

Lepel-bladeren.

Sy gingen hier t' haren grooten gheluck op 't lant/ want vondender Lepelbladeren / die haer wonderlijck wel te passe quamen / gemerckt sy veel siecken hadden ja meest al/ alsose van 't scheurbuyck geplaeght waren / dat sy nauwelijcks voort mochten. Sy aten dese bladeren by hand vol op/ want sy in Hollant veel hadden hooren seggen van haeren kraght/ maer bevonden die meerder dan sy gehoort oft gemeent hadden / ende 't hielp haer soo merckelijck ende haestigh/ dat sy selfs verwondert waren/ ja sommige aten terstont weder beschuyt/ dat sy korts te vooren niet hadden konnen doen.

Sy steken over nae Ruslandt.

Den 3. Augusti 1597. werden sy van beraet van Nova Sembla over te steeken na Ruslant zeylden derhalven Z. Z. W. aen tot de ooster Son toe/ ende quamen doen wederom in het ijs 't welck haer gantsch bevreest maeckte/ want sy haddent al overgeset ende adieu ghesept.

Dus in 't ijs sittende met stilte/ roeyden sy met grooten verdrietigen arbeyt daer door/ende raeckten ontrent Z. W. Son wederom in de ruyme zee / daer sy geen ijs vernamen : Voort-zeylende meynden sy de Russe kust te genaecken/ maer ontrent de N. W. Son raeckten sy weder in 't ijs / daer door sy gantsch verslagen waren/duchtende dattet haer altijt aenhangen soude/ ende dat sy nimmermeer daer van souden ontslagen worden : Ende also sy met de bock niet wel voort konden/ noch den hoeck van 't ijs te boven zeylen/ werden sy gedwonghen haer daer in te begeven : Daer in zijnde hadden sy 't wat beter / ende quamen met grooten arbeyt in 't open water. De Schipper / die in d' ander schuyt was / als beter bezeylt zijnde / quam den Yshoeck te boven / en quamen also wederom by malkanderen. Den 4. dito ontrent Z. Son op de middagh sagen sy de kuste van Ruslant voor uyt leggen / dies sy heel verblijt waren / ende wat nader komende / roepden aen lant / daer sy lagen tot de Z. W. Son toe : Doen zijnse van daer voort gezeylt lancx de Russche kust met tamelijcken voortgangh ; ende ontrent N. Son sagen sy weder een Russchen Jolle/tot de welcke sy riepen Candenoes, Candenoes, maer de Russchen riepen wederom Pitzora, Pitzora, te kennen gevende dat de onse niet by Candenoes (so sy meenden) maer noch eerst by Pitzora waren/want sy door 't Compas dat op een kist met ysere banden stont / also waren verleyt geweest / dattet haer wel twee streeken scheelde: Dies sy/siende dat sy aldus verdoolt waren/daer bleven leggen / ende verwachten den dagh.

Vinden weder een Russche Jolle.

Den 5. dito / isser een van de maets aen landt gegaen/ ende bevont datter groente was met sommige kleyne boomkens/ roepende d' andere toe dat sy met Roers soude te lande komen / want daer was wild te schieten / daer sy seer in verblijdt waeren; want haer eten was so goet als op / behalven alleenlijck noch wat verschimmelt Broodt / so dat sommige rieden / men soude de schuyten verlaeten / ende te landewaert in loopen / oft waeren alle geschapen van honger te sterven

Hongers-noodt.

Den 6. Augusti vermaenden sy haer om voort te roeyen (also 't recht in de wint was) ende uyt dien Inham te komen / maer ontrent drie mijl geroeyt hebbende/ konden niet verder komen/ so om des contrarien wints wille/ als oock om dat sy moedeloos ende krachteloos waeren/ ende 't lant hooger naer 't N. O. streckte / als sy wel gemeent hadden. Den 7. zeylden sy uyt den Inham/ ende quamen op den hoeck van 't landt daer sy eerst geweest waren : Hier moesten sy 't door contrarie wint weder vast maeken/ daer door hun herte heel kleyn wert / siende geen uytkomst hoe sy van daer souden raken. De sieckte ende honger verteerde schier haer vleysch ende bloet : Dan hadde deerlick sien mogen helpen / 't soude wel gebetert hebben. Den 8. ende 9. wasser noch al geen beterschap. Derhalven zijnder eenige van de maets

aen

aen lant gegaen/ ende sagen ten laetsten een Baecken staen/tusschen Candenoes ende 't vaste lant van Ruslant/ daer uyt sy vermoeden dat het de cours was daer de Rüssen henen quamen. In 't wederom komen vondense onder wegen een doode Zee-robbe/ die seer stanck/ sy sleeptense mede tot aen de schuyt/ ende meenden een goet wilt-braedt daer aen te hebben/ door datse grooten honger leden/doch de andere verspraeckense noch seggende/sy souden daer dē doot aen eten en daerom liever noch wat lijden/mogelijck hoe't de Heer versage. Den 11 roeyden sy totter Z. Son toe/ ende kreghen doen een moye koelte uyt den Z/ so dat

sy zeyl maeckten met een goede voortgangh/ en kreghen 4. a 5. Vogelen soo groot als Duyven aen de zeylen/die wy met onse handen grepen/ dat ons wat verheugden/ maer savonts begont hart te waeyen/ soo dat sy aen 't lant roeyde/ daer sy uyt gingē om vers water/ maer konden geen bekomen. Sy stelde tenten om onder te schuylen want het begon geweldigh te reghenen/ ende 's middernachts oock dapper te donderen en te blixemen/ door alle 't welcke de maets wederom bijster missnoedgh waeren/ siende datter noch geen ontset voor ogen was/ ende sommighe wenschten om haer doot.

Russche Lodgie. Den 12. dito omtrent O. Son sagense een Russche Lodgie aen komen met volle zeylen/ waer door sy niet weynigh verblijdt waeren/haer haestende wat sy mochten om de schuyten in 't diep te krygen/ ende daer na toe te zeylen. By haer komende gingh de schipper in de Lodgie/ vragende hoe verre sy noch van Candenoes waeren/ maer konde sulckx (door onkunde van de spraecke) uyt haer niet verstaen: Sy staecken vijf vingeren op/ 't welck de onse haer lieten duncken soo veel te beduyden/ als datter vijf Cruyssen op 't lant stonden/ brachten oock haer Compas voort/ ende wesen dat het landt N. W. van haer lagh/ 't welck de onse op haer Compas m... de alsoo bevonden. Also sy nu geen beter bescheyt vande Russen konden vernemen/ tradt de Schipper wat nader: ende wees haer een tonne met visch die sy hadde/ vraghende of sy die wilden verkoopen/ ende haer thonende een Reael van achtē. Sy dit verstaende/ gaven hem hondert ende twee visschen/ met sommige koeckens die sy van meel gesoden hadden/ in 't koken van haren visch. Omtrent Z. Son scheyden de onse van haer/ wel verblijt zijnde datse wat victualie bekomen hadde/ want sy hadden langen

 tijdt

tijdt niet dan vier oncen broodts daeghs ghehadt / ende daer water toe / sonder yets ter Werelt meer. De visschen deelden sy onder malkanderen om/elck even veel / soo wel de minste als de meeste/ sonder onderschept. Den 13. ginghender twee van de maets aen landt/om te vernemẽ of de hoeck van Candenoes aldaer in zee streckte/wederom komende/ zeyden/ sy konden anders niet bemercken/ of 't was de hoeck die sy ghemeent hadden. Daer over sy alle goets moets zijnde wederom in de schuyten gingen/ ende roepde soo by 't lant heenen. Des namiddaghs ontrent de Z.W. Son/sagen sy dat de hoeck die sy gesien hadden / ontviel nae 't zuyden / daer door sy nu voor gewis hielden dat het de hoeck van Candenoes was / van daer sy meynden te zeylen over de mont van de Witte Zee/ over sulcx leyden sy malkanderen aen boort/ ende staken eyndelijck van 't lant af/ als sy meenden / over de Witte Zee naer Ruslandt toe: Aldus zeylende met een goede voortgangh isser omtrent middernacht een groot onweer uyt den noorden ontstaen / waer door de twee schuyten van malkanderen verdoolden.

De twee schuyten verdoolen van malkandere n.

Den 14. begont heel op te klaren/ so dat die in Veers schuyt waeren haer andere maets effen sagen / en deden alle neerstigheyt om by haer te komen / maer konden niet / overmits dat het mistigh werdt. Den 15. voort zeylende met een moye koelte / sagen sy ontrendt de Z. Son het lant/ ende meenden dat sy nu aen de west-zijde van de Witte Zee waren voor by Candenoes, komende dicht onder 't land / saghen sy daer ses Russche Lodgien leggen/ daer sy na toe zeylden/ ende vraeghden de Russen hoe verre sy noch van Kilduyn waeren: Die beduyden haer / datse noch verde van daer waren/ als noch zijnde aen de oost-zijde van Candenoes, sy smeten haer handen in een/ en wilde daer mede beduydẽ/ dat de onse noch over de Witte Zee moesten/ ende dat het seer periculeus soude zijn/ daer met soo kleyne schuyten over te varen/ gaven de onse gevraeght zijnde/ een broot/ dat sy alsoo droogh met goede smaeck al roepende op aten/ maer konden niet ghelooven dat sy noch eerst daer omtrent waren / want lieten haer duncken al over de witte Zee te wesen. Den 16 setteden sy haer cours na een Russche Lodgie toe die sy aen stuurboort gesien hadde daer sy met groote moeyte by quamen / vragende haer na Sembla de Cool oft Kilduyn, maer sy schudden haer hoofden / ende gaven te kennen dat het Sembla de Candenoes was: Dit en geloofde de onse niet/ ende begeerde van haer eenige spijse/ sy gaven haer een deel schollen / daer de Schipper haer een stuck gelts voor gaf / ende zeylde de onse doen van haer af om door 't gat te komen daerse voor lagen/ alsoo dat in zee streckte: Maer de Russchen siende dat sy op onwegh waren / ende dat de vloet meest verloopen was/ sondẽ twee mannen met een groot broot in een kleyn Jolletjen nae de onse toe/ende beduyden haer / sy soude wederom aen haer schip komen / om malkanderen naeder te onderrechten. De onse gaven haer een stuck gelts met een stuk linden/ maer sy bleven al by ons / en die van de groote Lodgie staken speck en boter om hoogh/om de onse by haer te locken; Komende by haer / haelden de onse haer Caert voor den dagh / waer uyt sy haer onderrechten/ datse noch aen de oost-zijde van de Witte Zee en Candenoes waren. Dit verstaende / waren de onse seer beducht/ dat sy noch so verre reyse te doen haddẽ over de Witte Zee/ maer allermeest om haer andere mackers die in de bock waeren : De Schipper kocht van de Russchen drie sacken meels/ darde halve zijde speck / een pot met Russche boter/en een tonneken met honigh / tot provisie so van sijn volck/ als van de andere maets of sy weder by een quamen. Middelertijt was de vloet verloopen/ ende sy zeylde met de voor-

ebbe

ebbe wederom uyt door't gat daer hun't kleyne Jolleken aen quam/zeylende tot sy een uytstekenden hoeck saghen/ die sy meenden dat Candenoes was: Daer bleven sy op den avont leggen/en koockten een pot vol water en meel/ dat haer seer wel smaeckte/om dat daer wat spek ende honigh in was/so dat sy doen lustig kermis hielden/ maer waren ondertusschen bekommert met haer andere maets/ die sy niet en wisten waerse mochten ghebleven zijn.

Krijghen van malkanderen tijdingh.

Den 17. aen't ancker leggende sagen sy 's morgens in den dageraet een Russe Lodgie uyt de witte Zee aen komē/daer sy fluckx nae toe roeyden/ en by haer komende kregē terstont ongeeyst een broot: De Russen beduyden haer so sy best konden/ dat sy haer andere maets gesproken hadden/ en datter 7. mannen op waren. Als nu de onse dit qualick konde verstaē oft ghelooven soo staken sy seven vingeren op/en wesen op de schuyt/daer mede beteykende dattet mede sodanigen open schuyt was/ ende datse haer broodt/ vleys/ visch en anders meer verkocht hadden. De onse verblijdt zijnde/ werdē by haer een Compasje siende/ 't welk sy kendē/en gekomen was van haer Hoogboots-man/ vraeghden derhalven hoe lange het geleden was dat sy de maets gesien hadden en waer ontrent; Sy beduyden/des daeghs te voren/ende deden de onse alle eer ende vriendtschap/ die haer grootelijckx danckten/ende wel gemoet sijnde dat sy tijdinge hadden van hare mackers/ te meer om dat de selve so wel gespijst waren/ daer sy allermeest in bekommert waren geweest. Roeyden derhalven met alle vlijt na haer toe/ of syse bekomen konden/ ende den gantschen dag geroeyt hebbende langs't lant henen/ vonden ontrent de middernacht een afwateringhe van versch water/ daerom sy te lande gingen/haelden water ende kregen mede eenige lepelbladeren.

Den 18. 's morgens ontrent de O. Son/haelden sy de steen daer sy aen lagen/in plaets van haer werp-anker op/ ende roeyden al langhs't lant henen tot de Z. Son toe/ doen sagen sy een uytsteeckende hoeck/ met schemeringe van eenige Cruycen/ en ontrent de Son W. merckten se aen de teykens bescheydelick dattet de hoeck van Candenoes was/ aen de mont van de witte Zee/ daer sy langhe nae verlanght hadden. Desen hoeck is een kennelicken hoeck met vijf Cruycen daer op/ en men kan perfect sien hoe hy aen beyde zijden ontvalt/aen d' een in 't Z.O. ende aen d' ander Z.W. Als sy nu van meyninghe waren van daer over te steken nae de west-zijde van de witte Zee aen de Lapsche kust/ bevonden sy dat haer eene vaetgen met water meest uytgeleckt was/ ende vermidts sy wel 40. mijlen weegs te vaeren hadden/ eer sy by eenigh versch water souden komen/ sochten sy noch eerst aen lant te roeyen om versch water te halen maer om dat het rontom so seer barrende/ dorsten 't niet bestaen/ en gingen op Gods genade t' zeyl/ maeckende een afsteecker ontrent N.W. Son/ ende zeylden dien gantschen nacht/ als mede den dagh daer aen volgende met soo goede voort-ganck/dat sy den 20. dito/ 's morgens ontrent de O.N.O. Son het lant saghen aen de west-zijde van de Witte zee/'t welk sy door't ruyssen van de lantzee gewaer werden/eer sy 't sagen/ dankende Godt dat hy haer in dien tijt van omtrent 30. uren over de Witte Zee geholpen hadde/ zijnde omtrendt 40. mijlen weeghs.

Voor 't lant wesende/ ende siende niet veel voordeels te konnen doen met varē/ zijn sy daer tusschen eenige klippen ingelopen op een goede reede/ en een weynigh binnen komende/ sagen een groote Russe Lodgie leggen/ met noch eenighe huysen daer menschen in waeren/ roeyden derhalven na de Lodgie toe/maeckten haer schuyt daer aen vast/ en gingen te lande nae de huysen/ daer hun groote

vrientschap geschieden / want werden in haer stoven geleyt/ daer sy haer natte kleederen droogdẽ / en voorts seer hertelik genoot op een sode visch. In dese huyskens waren 13. mannen/ die alle morghens met twee schuyten voeren uyt visschen/ daer twe van haer het bewint over hadden. Sy behielpen haer seer soberlick ende aten meest visch tot visch. Boven dese 13. mannen waren noch twee Lappen met drie wijven/ ende een kint / die wel dapper armelick leefdẽ van 't overschot dat haer de Russen gaven/ so een stuck visch ende eenige hoofden die sy wegh wierpen/ welke de Lappen dan met grooter danckbaerheyt op namen / so, dat sy van wegen haer armoede / de onse hoe sober sy 't selven mochten hebben/ noch tot medelijden beweeghden/ ende heel deden ontsetten.

Den 21. kocht de Schipper versche visch/ ende aten die/ dat in langhe niet ghescheit en was/ den buyck vol / daer by kokende pap van meel en water / in plaetse van broot/soo dat sy nu goedts moets waren. Des namiddaeghs ginghen sy wat vet in 't Lant/ om lepelbladers te soecken/ ende sagen ondertusschen twee mannen op't geberghte/daer door sy tot malkanderen seyden / hier moet meer volcks woonen/ maer keerden/ sonder meer acht daer op te slaen/ nae de schuyt toe. De twee mannen/ zijnde van hare maets uyt de andere schuyte/ quamen den bergh af na de Russe Lodgie toe om eenighe spijse te bekomen/ dan alsose daer onversiens aenquamen/ende geen gelt by haer hadden soo haddense voor haer genomen een paer broeken uyt te schieten (die sy wel twee ofte drie over een hadden) om de Russen daer mede te betalen / maer als sy begonnen te naderen/sagense d'ander schuyt leggen/ en werden malkanderen kennende/ daer door sy aen beyde zijden seer verblijt / malkanderen omhelsende / en met malkanderen wat gegeten hebbende/drinckende van den klaren als in den Rhijn voor-by Ceulen loopt. Dese maets met haer schuyte hadden in noch meerder swarigheyt geweest / als d'andere daer wy van verhaelt hebben/ danckten daerom gesamentlik den goeden Godt / dat hy haer soo genadelick ghespaert / ende noch wederom by malkanderen gebracht hadde. Den 22. quamen d'andere maets met de bock by de schuyt/daer door sy alle gelijck wel verblijdt waren / ende bewilligden doen de Kock van de Russen dat hy haer een sack Meels tot broodt backen soude / 't welck hy dede : Middelertijdt de Visschers uyt der Zee komende kocht de Schipper van haer vier Cabeljauwen / die sy te vier deden / ende als sy nu over maeltijdt waren/ quam de Overste van de Russen by haer / ende siende dat sy weynigh broodts hadden / gaf haer een broot ; Sy nooden hem om met haer te eten / doch wilde daer niet toe verstaen / vermits het hare vasteldagh was / ende de onse eenige boter oft vet over de Visch gesmolten hadden : Ja men konde niet so veel van haer krijgen/dat sy eens mede wilden drincken / om dat de nap wat vet geworden was / wilden oock den onsen hare nappen niet leenen om uyt te drincken/ so superstitieuselick onderhouden sy hare vasteldagen. Den 23. heeft de Schipper den Oversten van de Russen een goeden drinck-penning gegeven/ ende den Kock betaelt van zijn moeyte in 't backen/ daer van sy hem beyde seer bedanckten / ende de twee schuyten zijn op den avont omtrent wester-Son van daer t' zeyl gegaen tegen't hooghste water. Den 24. omtrent ooster Son zijn sy by de seven Eylanden gekomen/ daer sy veel Visschers vonden die sy vraeghden nae Kool oft Kilduyn , ende wesen haer al west aen / 't welck sy mede so verstonden / wierpen haer oock een Cabbeljau toe / die de onse door den goeden voortgangh die sy hadden / haer niet en konden betalen / maer bedancktense / seer verwondert zijnde over haere beleeftheydt ;

Na te 10. daghen komense wederom by malkanderen.

Russen zijn seer supersti-tieus in 't houden van hare vastel-dagen.

heydt ;

heydt; Omtrent wester Son vonden sy weder eenighe Visschers/ die nae haer toe roepden/ ende vraeghden waer haer Crabble ofte Schip was/sy antwoorden op so veel Rusch als sy geleert hadden/ Crabble Propal, 't Schip is gebleven/ waer op de Visschers wederom riepen/ Cool Brabante Crabble, daer uyt de onse verstonden/ datter tot Cola eenighe Nederlantsche Schepen waren.

Den 25. dito hebben sy Kilduyn omtrent de zuyder Son in 't gesicht gekregen/ ende zijn omtrent Z. Z. W. Son aen't west-eynde des selven Eylants gekomen. De Schipper ging flucx te landewaert in/ ende vonter vijf oft ses kleyne huyskens/daer Lappen in woonden/die hy vraeghde of dit landt Kilduyn was/sy beduyden jae/ ende datter tot Cola drie Brabantsche Crabblen lagen maer dat de twee dien dagh souden af-varen. De Maets dit bescheyt hebbende/ zijn van daer omtrent W. Z. W. Son af-gevaren/ in meyninge zijnde naer Warthuys te zeylen/maer in 't zeylen zijnde/ gaf de wint so geweldig op/dat sy't over nacht niet en dorsten in Zee houden/ ende namen haer tours achter twee Klippen na 't Landt toe: Daer vonden sy weder een kleyn hutghen staen met drie mannen daer in/ die haer vriendelick ontfingen/ ende gevraeght zijnde/ offer geen Schip te bekomen was om naer Hollant te varen/ antwoorden mede so d' ander Lappen gedaen hadden/ datter drie Schepen lagen daer van de twee dien dagh meynden af te varen. Wyders gevraeght zijnde/ of sy met een van de onse over Land nae Cool wilden gaen/ men soudet haer eerlick loonen/ ontschuldigden haer datse niet van daer en mochten/maer geleyden nochtans den Schipper met een van de maets tot over den bergh/ daer sy eenige Lappen vonden/ waer van sy den eenen verwilligden/ dat hy met een van de onse naer Cola gaen soude/ hem belovende twee Realen van achten. De Lap was te vreden/ en nam een Boer mede onse maet een boots-haeck/ ende trocken noch tegen de na-nacht op de loop.

Den 26. hebben sy beyde haer schuyten op 't landt gesleept/ende 't goet daer uyt gelost/ om wat te verluchten/ gaende voorts by de Russen/ daer sy haer warmden/de spijse die sy hadden/koochten/ende wederom twee maels 's daegs aten/ als siende dat sy nu al-te-met wat meer by volck komen souden. Sy droncken oock van der Russen drank/ by haer Quas genoemt/ die gemaeckt wort van allerley stucken verschimmelt broot/ ende nochtans de maets wel smaeckte/ door dien sy in lange niet anders ghedroncken hadden dan water. Sommige wat te landewaert in gaende/ vonden daer sekere blauwe bessen/ ende ook braem-bessen/ die sy aten ende haer wel bequamen/ wat sy voelden perfect datse haer genasen van scheurbuyck.

Russen dranck.

Den 27. wast lelijck weder/ met een geweldigen storm uyten N. N. W. also dat wy daer een lager wal hadden/ ende genootsaeckt waren (te meer om datter een springh-stroom voor handen was) den bock metten Schuyt heel hoogh op 't lant te slepen.

Als wijse nu veel verder op 't hoogh gebracht hadden/ als wel voor heen/uyt vreese van 't hooghe water/ soo zijn wy noch verder opwaerts gegaen by den Russen/ om by haer vyer ons te warmen/ en te kookē dat wy hadde/midlertijt sont de schipper een van onse Maets nae 't strant aen de schuyten/ om daer een vyer op de buyster te maken die daer was/ op dat als men volchde/ dat wy daer dan een vyer souden vinden/ ende den roock daer-en-tusschen over gegaen soude zijn. Ende terwijlen de eene maet daer was/ ende d' ander vast aen quamen so dreef het water so hoogh dat beyde de schuyten in't water gesmeten werden/ daer deurse in een groot perijckel van blijven waren/ want daer waren in de schuyt maer 7. Mannen/ ende in de bock 3. die met nauwer noot ende swa-

ren

ren arbeyt de schuyten qualijck van den wal konden houden/ datse niet in stuken gesmeten werden. Wy dat siende / waren seer beducht ende konden haer niet helpen/ even wel noch Godt danckende dat hy ons eerst so verde gebracht hadde dat men even wel voort souden moghen komen / oft wy de schuyten verlooren / als 't gesien was. Ende het regende dien dach ende nacht geweldigh / daer deur wy groot ellendt ende ongemack leden / want wy werden deur nat/ende konden ons niet decken noch daer voor bescher-men / maer die in de schuyten waren leden noch den meesten noot/datse in sulcken weer ende reghen aen de leeger wal verblijven moesten.

Den 28. Augusti wast tamelijck weder / also dat wy de schuyten wederom op't lant haelden/om die reste van't goet daer uyt te lossen / om dat perijckel te ontgaen daer de schuyten in gheweest hadden/om dat de wint noch stijf uyten N. ende N. N. W. waeyde. De schuyten op't lant zijnde/hebben wy de tenten daer over gespannen om ons daer onder te behelpen /want het was noch al even mistich / regenachtigh weder/groot verlangen hebbende tijdinge te krijgen van onsen maet / die met den Lappe na Cola gegaen was/om tijdinge te vernemen oft daer oock eenige schepen waren daer mede men nae Hollandt mochte varen. Midlertijt dat wy daer laghen / haelde-men daghelijcx te landt-waert in noch van de blauwe bessen ende braembesien die wy aten / ende ons groot goet deden.

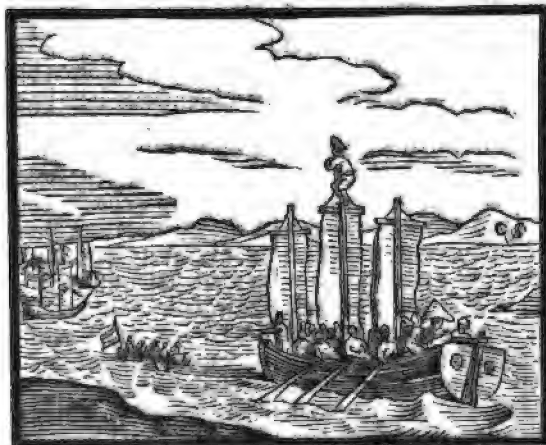
Den 29. sagen sy op't gebergte den Lap/ die met een van de maets naer Cola gegaen was/ weder aen komen/ doch sonder sijn met-geselle / dat haer wonder gaf/ ende waren daer in beducht/ maer de Lap by haer komende / gaf den Schipper een brief/ die hy stracx opende ende las/den inhout was/dat de Schrijver des briefs grootelijcx verwondert was van hare aenkomste aldaer / ende gantsch beducht was geweest dat sy al lange om den hals waren / derhalven hy nu des te meer in haer komste verblijt was/ ende soude terstont met allen nootdruft van eten ende drinken by haer komen/ onderteyckent/ by my Ian Cornelisz. Rijp. Voor dese blijde tijdinghe hebben sy den Lappe zijn beloofde penningen gegeven / ende daer-en-boven noch eenige kleederen (als broeck / kousen ende anders) geschoncken / dat hy heel op sijn Hollantsch toe-gemaeckt was. Dese Lap was so sterck in 't gaen/ dat het wonder om seggen is/ want in 't uyt-gaen/so zijn reys-gesel seyde/waren-se met een stijve gangh twee daghen en twee nachten op de wegh/ eer sy te Cola quamen / ende nu in 't wederom komen was hy maer een etmael onder weghe / dat immers de rechte helft scheelde: Daer over de maets tot malkanderen seyden/ hy moest kunsjens konnen; Hy gaf haer oock een patrijs / die hy onder wege geschoten hadde.

Sy ontfanghen een brief van Jan Cornelisz Rijp.

Den 30. waren sy noch bekommert/ wie die Jan Cornelisz. was die aen haer geschreven hadde. Onder ander werter geseyt/ oft niet wel die Jan Cornelisz wesen mocht die met haer in een compagnie gevaren hadde/doch ontgavent haer weder / om dat sy immers soo seer wanhoopten van sijn leven/ als hy van 't hare / meynende dat hy 't noch quader gehadt hadde dan zy/ ende over lange vergaen was. In't eynde vont de Schipper noch onder zijn brieven de handt van die Ian Cornelisz. die met hem gevaren hadde/ ende bevonden doen dat het de selve Man was die desen brief nu geschreven hadde / daerom sy immers soo seer verblijdt waren van sijn behoudenisse / als hy van de hare moght zijn. Middelertijdt isser een Jolle komen aen roepen daer Ian Cornelisz selven in was/met de Man by haer uytgesonden: Daer ontfingen sy malkanderen aen landt met grooter blijschap / als of elck aen weder zijde den anderen van der doot wederom levendigh gesien hadde/ want sy hadden

Die selfs by haer komt.

mal-

malkanderen al over langhe doodt geschickt. Jan Cornelisz. bracht een Ton Rostocker Bier mede / als oock Wijn ende Brande-wijn / Broodt / Vleesch / Speck / Salm / Suycker / ende meer ander proviande / dat de maets seer vermaeckte. Den lesten Augusti maeckten sy gereetschap om van daer te zeylen na Cola, den Russen heerlick bedanckende / ende een goet stuck gelts schenckende voor haer herberge / ende zijn 's nachts omtrent de noorder Son met het hoogste water van daer gezeylt.

Den eersten Septembris in de morgen-stondt omtrent ooster Son / zijn sy aen de west-zijde van de Rivier van Cola gekomen / zeylende ende roeyende voort daer in tot omtrent de midder-nacht. Den 2. dito roeyden sy voort de Rivier op / ende sagen daer eenige boomen aen den oever / dat haer verhueghde als-of sy nu eerst in een nieuwe Werelt gekomen waren / want en hadden in alle den tijdt die sy uyt-geweest waren nergens boomen gesien. Omtrent W. N. W. Son quamen sy aen 't Schip van Jan Cornelisz. daer was 't wellecom nieuwe kennis met de maets die daer in waren / om 't te vooren met de selve Schipper mede waren geweest op de reys van 't voorleden Jaer. Metten donckeren avondt quamen sy binnen Cola, ende 's ander daeghs brachten sy alle 't goet te lande / daer sy haer doen ververschten van de moeyelickheyt des weghs / honger ende ongemack / die sy geleden hadden / om alsoo wederom tot gesontheyt ende stercke te komen. Den 11. brachten sy met consent van den Bayvert, ofte Gouverneur van den Groot-Vorst / haere schuyten in 't koopmans huys / ende lieten die daer staen / tot een gedachtenisse van de lange verre / ende noyt bezeylde wegh / welcke sy met die open schuyten by na vier hondert mijlen door ende langs de zee gevaren hadden tot Cola toe / daer van de Inwoonders aldaer sich niet genoegh en konden verwonderen.

Komen te Cola.

Daer sy de schuyten laten tot een memorie.

Den 15. Septembris zijn sy de Revier afgevaren met een Lodgie nae Jan Cornelisz. schip / dat ontrent een half mijl van daer lagh / ende 's namiddaghs zijn sy met het Schip de Rivier vet afgezeylt tot ontrent halver wege / ende uyt de engde. Den 18. ontrent de ooster Son zijn sy uyt de Rivier van Cola t' zeyl gegaen op Gods genade naer huys toe / ende 's anderdaeghs ontrent wester Son voor Warthuys gekomen / daer sy 't Ancker lieten vallen / om dat Jan Cornelisz. daer noch goet moest innemen / ende bleven der tot den 6. Octobris / op welcken dag

Gaen t'zeyl naer huys toe.

sy ontrent den avont van Warthuys af-voeren / ende quamen den 29. October in de Maes / met een O. N. O. wint / ende 's morgens daer na te Maeslants-sluys te lande / reysden also door Delft / den Haegh ende Haerlem / ende quamen den eersten dagh in Novembris ontrent middagh tot Amstelredam / met de selvighe kleederen die sy op Nova Sembla gedragen hadden / met bonte mutsen van witte Vossen / ende gingen in tot Pieter Hasselaer, die een van de Bewint-hebbers der stad van Amstelredam geweest was / tot uytrustinghe van de twee schepen / te weten Ian Cornelisz. ende onse Schipper. Als sy nu daer gekomen waren / (daer van menigh mensch verwondert was / want men haer al over lange doot gerekent hadde:) en dat gerucht nu over de stadt verspreydende / so is de tijdinge van haer komste mede gekomen in 't Princen-Hof / aldaer op die tijdt mijn E. Heeren den Cancelier ende Ambassadeur van den aller-doorluchtighsten Koninck van Denemarcken / Noorwegen / Gotten ende Wenden over Tafel sat. Derhalven zijn sy terstondt derwaerts gehaelt door mijn Heer de Schout / ende twee Heeren van der stad / ende hebben aldaer voor den voornoemde Heer Ambassadeur ende den Heeren Burgemeesteren vertellinge gedaen van haer reysen ende weder-varen / ende zijn daer nae elck nae huys gegaen die daer t' huys hoorden / maer die daer niet t' huys hoorden zijn in een Herberge gestelt sommige dagen / tot dat sy haer gelt ontfangen hadden / ende daer nae is elck sijns weeghs gereyst / met goet genoegen / van de voornoemde Heeren.

De namen van de geene die van dese Reyse weder gekomen zijn.

Iacob Heemskerck, Commijs ende Sichipper.
Mr. Hans Vos, Barbier.
Laurens Willemsz.
Pieter Cornelisz.
Pieter Pietersz. Vos.
Iacob Iansz. Sterrenburgh.
Ian Hillebrantsz.
Ian van Buysen.
Gerrit de Veer.
Leenaert Hendricksz.
Iacob Iansz. Hooghwout.
Iacob Evertsz.

Jour-

Journael van Herry Hutſon,

Gedaen in den Iare 1609.

Op het believen van de Bewint-hebberen van de Ooſt-Indiſche Geoctroyeerde Compagnie uytgeſonden, om de paſſagie by het Noort-ooſten, ofte Noort-weſten om naer China te ſoeken, met een Vlie-boot, wel voorſien, ende met 20 mannen ſo Engelſche, als Nederlanders bemant, gelijk uyt het volgende te ſien is.

DEſe Herry Hutſon, is uyt Texel ghevaren den 6. April Anno 1609. ende hy dobbelde de Cabo van Noorwegen in den 5. Mey/ende hielt ſijnen cours na Nova Sembla lancks de Noortſche kuſten/ maer vont aldaer de Zee ſo vol Ys / als voorgaende jaer gevonden hadde / ſo dat ſy de hope van dat jaer aldaer den moet verlooren: waer over om de koude/die eenighe die wel in Ooſt-Indien geweeſt waren qualijck herduren konden / zijn ſy twiſtig geworden onder den anderen/zijnde Engelſche ende Nederlanders / waer over de Schipper Hutſon hun voorhiel twee dingen/d' eerſte was te gaen/op 40. graden na de kuſten van America hier toe meeſt beweegt door brieven en Caerten/die een Capiteyn Smith hem uyt Virginia geſonden hadde / daer mede hy hem aen wees een zee om te varen hun zuydſche Colonie aen de Noort-zyde/ende daer te gaen in een weſterlijcke zee / dat welcke ſo 't alſo geweeſt ware (alſo ervarentheyt tot noch toe contrarie wijſt) ſoude een ſeer vorderlijcke ſake geweeſt hebben / ende eenen korten wegh om in Indien te varen. Den anderen voorſlagh was / den wegh te ſoecken door de ſtrate Danis, dat welcke ſy generalijcken beſlooten / dies ſy daer den 14. Mey derwaerts nae toe

zeyl-

zeylden / en quamen met goeden wint den lesten Mey aen 't Eylant van Faro, daer sy alleenlijck 24. uren over brochten met versch water in te nemen / vertreckende / voeren totten 18. Julij tot op de Kusten van Nova Francia op 44. graden / daer sy moesten inlopen / om eenen nieuwen voor-mast te bekomen / den haren verlooren hebbende / die sy daer vonden ende opstelden / sy vonden die plaetse bequaem om Cabbeljaeu te vangen / als oock om traffique van goede Huyden ende Pelssen ofte Weperinge / dat aldaer om kleyne dingen te bekomen was / maer het Schip-volck leefde qualick met het Lant-volck / dingen met geweldt nemende / waer over sy twistigh onder den anderen werden / de Engelsche vreesende dat sy vermant waren en de weekste / ende daeromme vreesden voorder te versoecken / aldus scheyden sy van daer den 26. July / ende hielden de Zee tot den 3 Augusti / ende quamen by Landt op 42. graden: Van daer voeren sy voorder totten 12. Augusti / quamen weder by Landt op de Latitude van 37. dry quart / van daer hielden by 't Lant / tot dat sy quamen op 40. en dry quart graden / aldaer sy vonden eenen goeden inganck tusschen twee hoofden / ende voeren daer inne den 12. September / een alsoo schoonen Riviere als men konde vinden / wijdt ende diepe / ende goeden Ancker-gront / eyndelick quamen op de Latitude van twee-en veertigh minuten met hun groot Schip. Dan haer Schip-boodt voer hooger in de Riviere. vonden sy kloeck ende weerbaer volck / maer binnen in 't uyterste vonden vriendelijck ende beleeft volck / die veel lijf-tocht hadden / ende veel Vellen ende Peltergen / Maerters / Vossen ende veel ander commoditeyten / Vogelen / Vruchten / selve Wijndruyven / witte ende roode / ende handelden beleefdelijcken met ten volcke / ende brochten van als wat mede / als sy nu ontrent vijftigh mijlen hoogh op de Riviere geweest hadden /

Herry Hutson heeft op 40 en 3 quart graden eē schoon Riviere ontdeckt.

zijn weder gekeert den vierden Octobris ende hun weder ter Zee begeven: daer hadden meer konnen uytgerecht worden / hadde daer goede wille in 't Schip-volck geweest / ende mede 't gebreck van eenige nootdruft sulcks niet verhindert. In Zee hebben hun beraedtslaeght / ende waeren van verscheyden opinien / de Onder-schipper een Nederlander was van meyninge / op Terra Nova te gaen verwinteren / ende de Noort-weste passagie van Danis te doorsoeken / daer was de Schipper Hutson teghen / die vreesde sijn gemutineert volck / om dat sy hy wijlen hadden gedreyght / ende mede / door de koude des winters / hun geheel souden verteeren / ende dan moeten keeren: Veel van 't volck teer ende sieckelijck / niemandt nochtans sprack van t' huys na Hollant te varen / dan den Schipper 't welck naderhandt achterdencken gaf / dies hy voorsloegh na Yrlant te varen ende te verwinteren / dat sy alle toestemden / dan ten lesten zijn in Engelant tot Dertmouth den 7. November ghekomen / van waer sy haer meesters de Bewinthebbers in Hollant haer reyse verwittight; voor-slagh doende / dat sy wel wilden het Noordt-weste gaen versoecken / midts vijfthien hondert gulden in gelde meer in nootdruft te besteden / beneffens den loon / ende dat sy in 't Schip alreede hadden / dies wilde Hutson ses ofte seven van sijn volck verandert hebben / tot 20. Mannen in 't getal op makende / &c. en souden van Dertmouth t' zeyl gaen ontrent den eersten Meert / om in 't Noort-weste te wesen tegen 't eynde van Meert / ende daer de Maent van April ende half Mey over te brengen met Walvisschen te vangen en Beesten te dooden ontrent het Eylandt van Panar, ende dan nae het Noordt-westen te varen / om aldaer den tijdt over te brengen tot half September / ende daer na door het Noort-oosten van Schotlandt wederom te keeren nae Hollandt.

t' Amsterdam, Gedruckt by Gillis Joosten Saeghman, in de Nieuwe-straet.

